

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

DE VROUW IN DE RECHTSBEDELING

Rede uitgesproken door de Heer Advocaat-generaal Ch. COLARD, op de plechtige openingszitting van het Hof van Verbreking, op 15 September 1949

Mijne Heren,

« A une époque où l'on éprouve quelque regret de ne plus apercevoir de ligne directrice dans le gouvernement des hommes, il n'est peut-être pas sans intérêt de considérer, durant quelques instants, la constance avec laquelle les femmes revendiquent et se voient progressivement reconnaître, dans le monde entier, l'exercice de tous les droits civils et politiques. »

Met deze woorden leidde de Heer Eerste Advocaat Generaal Hayoit de Termicourt, toen Procureur Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, zijn rede in, op 15 Septmbeer 1938; met zijn buitengewoon talent besprak hij alsdan in hoofddorde, de wet van 20 Juli 1932 die op zo gewichtige wijze de bepalingen van het burgerlijk wetboek aangaande de rechten en plichten der echtgenoten heeft gewijzigd (1).

Met een merkwaardige en lofbare standvastigheid heeft de vrouw in ons land geijverd ten einde haar volkomen gelijkstelling met de man te verkrijgen op alle gebied; zij is er niet verre van dit einddoel te hebben bereikt en, zonderling genoeg, alhoewel zij nog niet alle openbare functies mag uitoefenen, mag zij nu reeds alle ambten bekleden van een onzer drie grondwettelijke machten, en wel van de belangrijkste, want zij is de waarborg van eenieders vrijheid: ik bedoel de rechtsmacht (2).

In de rechtsbedeling inderdaad, staan man en vrouw thans op gelijke voet.

Het is de wet van 15-Mei 1910 op de Werkrechtersraden die, voor de eerste maal, de vrouw heeft geroepen tot het medewerken aan het vellen van vonnissen en arresten. Volgens art. 11 van deze wet, zijn verkiesbaar, de kiezers — t.w. de werkgevers, werklieden en beambten — van de twee geslachten die de ouderdom van dertig jaar hebben bereikt op de dag van de kiezing. Deze wetsbepaling is overgegaan in de wet van 9 Juli 1926 die de wet van 1910 heeft vervangen met deze enkele wijziging dat de verkiesbaarheid bereikt wordt op de ouderdom van vijf een twintig jaar.

De toekenning van het kiesrecht aan de vrouw

voor de werkrechtersraden werd nog al gemakkelijk aangenomen; deze hervorming kon inderdaad moeilijk bestreden worden daar, zoals gezegd werd, toen reeds meer dan 300.000 vrouwen werkzaam waren in nijverheids- en handelszaken; in sommige vakken — spinnerijen en kledingnijverheid b.v. — zijn zelfs de vrouwen talrijker dan de mannen.

Maar de debatten over de verkiesbaarheid zijn heviger geweest. Het ging inderdaad over een eerste deelneming van de vrouwen aan de rechtsbedeling en dit week zo sterk of van het verleden, dat het door sommigen niet kon aangenomen worden.

Deze verkiesbaarheid van de vrouwen in de werkrechtersraden gaf aanleiding tot langdurige en dikwijls eigenaardige besprekingen, bijzonder in de kamer van volksvertegenwoordigers. Er zetelden toen o.a. de Heren Demblon, priester Daens, Furnémont, Anseele, Hoyois, Woeste; de Heer Hubert was minister van nijverheid en arbeid. In die gelukkige tijden was de frankering van een brief met of zonder het hielkje van de postzegel « niet bestellen op Zondag » het beslissend bewijs van de politieke opinie van de verzender.

Eindelijk toch behaalden de aanhangers van de verkiesbaarheid der vrouwen de zegepraal en na het opnemen der stemmen riep de Heer Vandervelde uit: « Le gouvernement vaincu par les femmes ».

Na de stemming van deze wet van 1910 op de werkrechtersraden schijnt de medewerking van de vrouw aan de rechtsbedeling min of meer uit het oog te zijn verloren. Weliswaar had de wereldoorlog voor de wetgever andere bekommelingen medegebracht en daarenboven had de vrouw, doktor in de rechten, het recht nog niet het ambt van advocaat uit te oefenen, alhoewel haar sinds 1876 de academische graden mochten toegekend worden.

Het springt in het oog dat zolang de vrouw dit recht niet had bekomen, zij er moest van afzien haar rol te vervullen in de beslechting van de betwistingen.

Het verband tussen deze beslechting en de advocaten die daartoe hun onmisbare medewerking ver-

lenen is zo eng dat het historisch verloop van de evolutie, die ik hier in herinnering breng, een leemte zou vertonen indien ik geen gewag maakte van de toelating der vrouw tot de balie.

Zoals men weet, is het slechts door de wet van 7 April 1922 dat de vrouw toegelaten werd deel van de balie uit te maken.

Het ligt niet in mijn bedoeling er hier aan te herinneren wat al gezegd en geschreven werd voor of tegen deze belangrijke hervorming, zowel in onze wetgevende kamers als daarbuiten, in de rechtskundige en zelfs niet gespecialiseerde periodieken; dit alles is samengevat in de arresten (3) gevelde op 12 December 1888, door het Hof van beroep te Brussel en op 11 November 1889 door het Hof van Verbreking in zake Popelin en werd U herinnerd door de heer Procureur Generaal in zijn vorderingen van 29 April 1946 wanneer de aanduiding van een vrouw als kandidaat-pleitbezorger aan het Hof van beroep van Brussel werd onderworpen (4). Het ware voldoende om de heersende mening van vóór 60 jaar te kenschetsen de notitie te herinneren die dit arrest voorafgaat, notitie opgesteld, naar ik vermoed, door de Heer advocaat generaal Bosch; het klinkt als een genadeslag. Het beroep van advocaat, zo deze notitie, is een mannelijk ambt — un office viril — waarvan de uitoefening aan de vrouwen verboden is.

Doch indien de wet van 1922 de vrouwen tot het uitoefenen van het mannelijk ambt van advocaat heeft aangenomen, is de rechtspraak waaraan ik zoëven herinnerde niet zonder invloed geweest op de draagwijdte van de hervorming. De arresten van 1888 en 1889 hadden o.a. art. 203 van de wet van 18 Juni 1869 ingeroepen, krachtens hetwelk een advocaat kan geroepen worden de zetel van een afwezige rechter te bezetten in de rechtbanken van eerste aanleg.

Bij de bespreking van de wet van 1922 deed Mevrouw Spaak in de Senaat opmerken (5), en met reden, dat aan een en hetzelfde diploma van doctor in de rechten, dezelfde rechten moesten worden erkend en dat, bij gevolg, de vrouw advocaat desgevallend zou mogen zetelen als rechter zowel als de man. Haar amendement werd verworpen, omdat dit meer de rechterlijke organisatie aanbelangde dan de balie, en de wet van 7 April 1922 schreef voor in haar art. 1 al. 2, dat de vrouwen advocaten niet mogen geroepen worden om de magistraten te vervangen.

Het is dus een uitdrukkelijk verbod, verbod dat slechts afgeschaft werd 26 jaar later door de wet van 21 Februari 1948 die aan de vrouw toegang verleende tot al de posten van de magistratuur.

*

Vóór de wet van 21 December 1930 waren de vrouwen niet gemachtigd deel uit te maken van de jury. Deze was, volgens art. 98 van de wet van 18 Juni 1869, samengesteld uit de burgers wier namen op de kiezerslijsten voorkwamen. Wanneer, in 1930, de wet van 1869 werd hervormd in haar bepalingen betreffende de samenstelling van de jury, hadden de vrouwen het kiesrecht bekomen, doch slechts gedeeltelijk.

Het wetsontwerp bepaalde dat de gezworenen gekozen werden onder de algemene kiezers, te weten onder de kiezers die het volledig kiesrecht bezaten. Daar toen reeds de vrouwen aan de gemeenteverkiezingen deel namen en slechts sommigen — oorlogsweduwen b.v. — ook aan de verkiezingen voor de wetgevende kamers, werd door Mevrouw Spaak, onder-

steund door de Heren Lafontaine en De Broeckère, voorgesteld als gezworenen aan te nemen niet alleen de algemene kiezers maar ook de provinciale- of gemeentekiezers, wat voor gevolg zou gehad hebben reeds van toen af de vrouwen in de jury op te nemen.

Dit voorstel werd verworpen en het is slechts wanneer aan de vrouw een volledig en onbeperkt kiesrecht werd erkend — dus onlangs (6) — dat zij, wat betreft de samenstelling van de jury, met de man gelijk werd gesteld.

Op haar eenvoudige vraag is zij daarvan ontlast (7).

*

Alhoewel de vrouw handelaarster mocht zijn, mocht zij niet deelnemen aan de verkiezing der rechters in de rechtbanken van koophandel. Dit kiesrecht, samen met de verkiesbaarheid, werd haar toegekend door de wet van 13 Juni 1924.

Het ontwerp van de regering dat aan de kamer van volksvertegenwoordigers werd voorgesteld voorzag dat enkel het kiesrecht aan de vrouw erkend werd. Het verslag van de bestendige commissie van justitie deed desaangaande de onredelijkheid van het ontwerp uitschijnen en de verkiesbaarheid van de vrouw werd zonder discussie aangenomen (8).

Niettegenstaande de reeds opgesomde wetten, bleef de vrouw halfweg wat betreft haar volkomen gelijkheid met de man in de rechtsbedeling; zij mocht pleiten, zij mocht niet deel nemen aan het opstellen van het vonnis. Zij mocht zetelen in buitengewone rechtscolleges — werkrechtersraden en rechtbanken van koophandel — of in de jury, tijdelijk gerechtshof.

Maar de deuren van de gewone en bestendige rechtbanken bleven voor haar onverbiddelijk gesloten. Dit paste niet bij de standvastigheid die, in het algemeen, de vrouw bezielt wanneer zij eenmaal het een of het ander heeft besloten.

Tot hiertoe was de vrouw langzaam en trapsgewijze in de rechterlijke wereld binnen gedrongen en het was niet gebeurd zonder een zekere weerspanning vanwege de wetgever.

Na de tweede wereldoorlog bekam zij in twee jaren tijd de volkomen gelijkheid met de man.

Door de wet van 1 Februari 1947 wordt voor haar het ambt van pleitbezorger opengesteld zowel bij de rechtbanken van eerste aanleg als bij de hoven van beroep. Alhoewel de pleitbezorger zijn bijstand niet verleent aan de rechter en niet handelt namens de openbare macht, is zijn medewerking aan de rechtsbedeling wettelijk onmisbaar als mandataris van de partijen (9).

Door de wet van 7 Mei 1947 wordt aan de vrouw het recht toegekend de functies van advocaat bij het Hof van Verbreking te vervullen en, enige maanden later, als bekroning, kwam de wet van 21 Februari 1948 in voege, houdend toelating van de vrouwen tot al de ambten van de magistratuur.

Volkomen gelijkheid dus zonder enige uitzondering, zowel wat aangaat de burgerlijke rechtbanken, als de militaire rechtbanken, zowel ook wat aangaat de zetelende rechters als de staande magistratuur.

Het zou onbelangrijk zijn de gedane hervormingen te bespreken; zij maken een voltrokken feit uit.

Het zou ook voorbarig zijn nu reeds de gevolgen van deze hervormingen trachten te ramen met het oog op het algemeen belang; de ondervinding alléén zal de vraag die desaangaande oprijst kunnen beantwoorden.

*

Welk is nu het gevolg van het nieuw regime voor de vrouwen zelf?

Voorzeker dienen zij zich te verheugen over hun zegepraal: zij voelden zich vernederd door de onbekwaamheid die hen onderdrukte. Het was overigens onredelijk enerzijds aan de vrouwen het recht toe te kennen een diploma te bekomen en anderzijds ze uit te sluiten uit de loopbanen die hun door dit diploma moesten geopend worden. Zoals dikwijls werd gezegd, tijdens de besprekingen van de wetten die ik heb opgesomd, is in onze Grondwet geen woord te vinden aangaande de ontoegankelijkheid van de vrouwen tot de rechterlijke functies.

Maar ik ben zo vrij de mening uit te drukken dat de nieuwe wetgeving, aan de vrouwen, in het bijzonder een voldoening van eigenliefde schenkt.

Sedert bijna 40 jaar, mogen de vrouwen zetelen in de werkrechtshraden; dit gebeurde wel, doch bij zeer grote uitzondering.

Dàar nochtans zouden de vrouwen dikwijls op hun plaats zijn, vermits er beroepsconflicten beslecht worden die, in vakken zoals naaiwerk en mode-artikelen, hun persoonlijke belangen betreffen.

Hetzelfde komt voor in de rechtbanken van koop-handel en hier te Brussel zetelt geen enkele vrouw in deze rechtbank.

Is het eenvoudige onverschilligheid?

Ofwel is het een bewijs dat de vrouw, in het algemeen, zich weinig geneigd voelt tot het beslechten van betwistingen?

Ongetwijfeld mag deze laatste veronderstelling niet weerhouden worden voor de vrouw die haar ganse jeugd toegewijd heeft aan het bekomen van een diploma van doctor in de rechten. Daardoor kiest zij een beroep dat noodzakelijk leidt tot het beslechten van conflicten.

Wat er ook van weze, nu de vrouw op dezelfde voet is geplaatst als de man, wat de rechtsbedeling betreft, is zij desaan gaande bevrijd van elke dwang?

Voor de ongehuwde vrouw, lijdt het antwoord geen twijfel.

Maar voor de gehuwde vrouw?

De vraag is kies want zij heeft niet alleen belang voor de echtgenoten.

De tijd laten verlopen zonder de vraag te beantwoorden, leidt er misschien toe het gezocht antwoord te laten beïnvloeden door een gelukkig of ongelukkig geval, waaraan men toevallig denkt en dat men misschien heeft beleefd.

Daarom bleek het mij dat een magistraat die 47 jaar gerechtelijk leven en evenveel echtelijk leven achter zich heeft, op die punten zijn persoonlijke opvatting mag uiteenzetten.

Het huwelijk blijft toch altijd zowel voor de vrouw als voor de man, de gemene wet, het gewenste lot.

Treedt de vrouw in het huwelijk, wat gewordt er dan van de vrije uitoefening van haar beroep?

Onze laatste wetgeving behelst een gegronde en merkwaardige vooruitgang in de ontvoogding van de vrouw; de wet van 20 Juli 1932 is dienaangaande kenmerkend.

Maar deze wet heeft bijzonder betrekking op de goederen van de vrouw, op haar eigendomsrechten.

Wat haar persoon zelf aangaat, is het burgerlijk wetboek in hoofdorde onveranderd gebleven. Nu nog is en blijft de gehuwde vrouw gehoorzaamheid verschuldigd aan haar man; nu nog is en blijft de gehuwde vrouw verplicht bij hem in te wonen, en hem te volgen overal waar het hem goeddukt (10).

Iedereen weet wel dat deze wetsbepalingen, niet-tegenstaande hun gebiedende bewoordingen, de vrouw

niet onderwerpen aan de willekeur van de man, dat zij hun evenwicht vinden in de verplichtingen die aan de man worden opgelegd.

Maar niettemin en ondanks de lofbare evolutie van rechtspraak en rechtsleer aangaande de draagwijdte van artikelen 213 a en 214 van het Burgerlijk Wetboek, blijven deze bestaan en het woord « gehoorzaamheid » betekent toch nog altijd dat de man het laatste woord moet hebben. Of het in werkelijkheid zo is, is een ander vraag. En is het overigens niet omdat de natuur aan de vrouw te veel macht heeft geschonken dat de wet haar rechten heeft beperkt?

Indien de gehuwde vrouw om zo te zeggen volkomen voldoening heeft bekomen wat haar goederen aangaat, daarin begrepen de opbrengst van haar beroep, geniet zij wel van dezelfde vrijheid voor het uitoefenen van haar beroep als wanneer zij onderworpen blijft aan het gezag van haar man?

De leden van de werkrechtshraden worden gekozen onder de kiezers. Deze kiezers zijn nu de werkgevers, werklieden en bedienden. Mogen dus leden worden van de werkrechtshraden de vrouwen die aan het hoofd staan van een handel of een nijverheidsonderneming in de voorwaarden door de wet bepaald of die er in werkzaam zijn in hoedanigheid van arbeidster of bediende, 't is te zeggen die aan de werkgever verbonden zijn door een arbeids-overeenkomst of door een bediendencontract (11).

De gehuwde vrouw is bevoegd zulke overeenkomst te sluiten met uitdrukkelijke of stilzwijgende machtiging van haar man. Bij gebrek aan die machtiging, kan de vrederechter deze verlenen op eenvoudige vordering van de vrouw, de man eerst gehoord of opgeroepen (12). Zoals de mannen, zijn de vrouwen verkiesbaar als rechters in de rechtbanken van koophandel op voorwaarde handel te hebben gedreven met eer en onderscheiding gedurende minstens 5 jaar (13).

Maar de vrouw mag geen handel drijven zonder machtiging van haar man en deze machtiging moet hier, sinds de wet van 20 Juli 1932, uitdrukkelijk verleend worden; wordt zij geweigerd of ingetrokken, mag de vrouw haar verhaal nemen en ditmaal niet voor de vrederechter maar voor de rechtbank van eerste aanleg; deze beslist na de man te hebben gehoord of opgeroepen in de raadkamer (14).

De deelneming van de vrouw aan de werkzaamheden van werkrechtshraden en rechtbanken van koophandel is slechts een onrechtstreeks gevolg van haar persoonlijk beroep uitgeoefend met toelating van haar man.

Maar volgt daaruit dat noodzakelijk, op onvermijdelijke wijze, de vrouw zou mogen zetelen in deze rechtsmachten indien de man zich daartegen verzet?

Voorzeker, op eerste zicht, schijnt het dat deze vraag slechts op bevestigende wijze kan beantwoord worden des te meer daar deze bijbedrijvigheid slechts tijdelijk is.

Deze oplossing dringt zich nochtans niet op, al is zij redelijk (15). Het kan inderdaad dat deze gebeurlijke bedrijvigheid van de vrouw verplaatsingen of verblijven buiten het echtelijk huis oplegt, verplaatsingen en verblijven tegen dewelke de man gegronde bezwaren zou kunnen opwerpen.

Hetzelfde komt voor wanneer de vrouw wordt uitgeloot om te zetelen als gezwoorne voor het assisenhof. De vrouw mag vrij zich doen ontlasten, maar vraagt zij haar ontlasting niet en wil zij haar recht uitoefenen, of liever haar plicht vervullen,

meen ik wel dat de man zich er tegen zou mogen verzetten, bij toepassing van art. 213 a van het Burgerlijk Wetboek.

De wetgever heeft het onderwerp dat ik hier even aanraak niet in overweging genomen, wanneer hij aan de gehuwde vrouw het recht heeft toegekend te zetelen in de werkrechtshraden, in de rechtbanken van koophandel en in de jury.

Waarom heeft hij daarover gezweigd? Ik zou moeilijk kunnen aannemen dat het hem zou ontsnapt zijn en ik meen dat hij veeleer alle discussie heeft willen vermijden over een punt waarvan de kiesheid gekend was. Misschien ook heeft hij er zich rekenschap van gegeven dat de gestemde hervormingen meer platonisch dan werkelijk waren, in de mening dat de vrouw zich ervan zou onthouden de haar toegekende rechten uit te oefenen.

Zoals reeds gezegd, bewijst de ondervinding dat deze mening gegrond is.

Maar zetelen in werkrechtshraden, rechtbanken van koophandel of jury is maar een tijdelijke en bijkomende taak; het is geen beroep dat de gehele bedrijvigheid in beslag neemt.

Hoe heeft de wetgever de toestand geregeld wanneer het ging over de uitoefening, door de gehuwde vrouw, van het beroep van advocaat, pleitbezorger of magistraat, beroep waaraan zij al haar tijd, al haar werkzaamheid moet wijden?

De gehuwde vrouw is bevoegd om het beroep van advocaat uit te oefenen met uitdrukkelijke machtiging van haar man, verleend bij verklaring gedaan ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg waarbij belanghebbende haar beroep zal uitoefenen, en in afschrift overgemaakt aan de secretaris der orde (16).

Wordt deze machtiging ingetrokken, dan heeft de vrouw het recht haar man rechtstreeks te dagvaarden vóór de rechtbank van eerste aanleg, die de intrekking al of niet kan handhaven, nadat de man man in de raadkamer gehoord of behoorlijk opgeroepen werd (16).

Het is dus onmogelijk voor de gehuwde vrouw het ambt van advocaat uit te oefenen zonder uitdrukkelijke machtiging van de man, gegeven volgens de door de wet bepaalde wijze.

Onmogelijk, zeg ik. Een twijfel zou nochtans des-aangaande kunnen ontstaan gezien de algemene bewoordingen van het Burgerlijk Wetboek. Volgens deze mag de gehuwde vrouw een beroep uitoefenen mits uitdrukkelijke machtiging van haar man; wordt de machtiging geweigerd, mag zij haar verhaal nemen voor de rechtbank van eerste aanleg. Op eerste zicht zou men geniegd zijn aan te nemen dat alle beroepen van de gehuwde vrouw zonder uitzondering — bijgevolg ook dat van advocaat — hierbij worden bedoeld. Ik denk het nochtans niet. De bijzondere wet van 7 April 1922 voorziet enkel de intrekking van de machtiging; er wordt geen woord gerept over een verhaal tegen een weigering van machtiging (17).

Treedt de vrouw in het huwelijk vóór haar inschrijving op de tabellen, is de toestand eenvoudig en kunnen er geen moeilijkheden ontstaan. Na machtiging zal de vrouw het uitoefenen van haar ambt beginnen.

Maar treedt zij in het huwelijk wanneer zij reeds het ambt uitoefent, daar de machtiging slechts kan worden gegeven na het huwelijk, gezien onze zeden en gewoonten, zal er noodzakelijk een onderbreking ontstaan in deze uitoefening. Ik denk nochtans niet dat deze tijdelijke onderbreking moeilijkheden kan verwekken tussen man en vrouw. Het huwelijk is pas gesloten, partijen bevinden zich nog in de wittebroodsweken en het is niet te veronderstellen dat de man,

die zich verbonden heeft met een vrouw-advocaat, zijn nieuw leven begint met een zulkdanig verbod.

De intrekking van de gegeven machtiging wordt uitdrukkelijk voorzien. De man is dus niet onherroepelijk gebonden.

De wet bepaalt niet hoe deze intrekking zal gebeuren. Ik denk dat zij geschiedt op dezelfde wijze als de machtiging, te weten door een verklaring van de man ter griffie, overgemaakt aan de secretaris van de orde, die vervolgens de vrouw-advocaat verwittigt.

Dezelfde uitdrukkelijke machtiging wordt geëist voor de uitoefening, door de gehuwde vrouw, van het beroep van pleitbezorger; hier ook wordt de machtiging verleend bij verklaring ter griffie van de rechtbank (rechtbank van eerste aanleg of hof van beroep) waarbij zij haar beroep zal uitoefenen.

Volgens het wetsontwerp was de gegeven machtiging onherroepelijk (18). Er werd echter verzaakt aan deze onherroepelijkheid.

De man kan zijn machtiging intrekken, bij verklaring gedaan in de voorwaarden voor de machtiging vastgesteld en aan de vrouw betekend. De intrekking wordt slechts van kracht, indien de vrouw er bij aan de man betekende akte, geen verzet tegen aantekent, binnen de maand van de verklaring van intrekking, en, vervolgens indien, op dagvaarding, de man gehoord in de raadkamer of behoorlijk opgeroepen, de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de vrouw haar functies uitoefent, in laatste aanleg uitspraak doende, de intrekking bekrachtigt (19).

Voor de vrouw-advocaat, geen of weinig proceduur; de intrekking van de machtiging heeft bijna onmiddellijk haar uitwerking en het is maar op dagvaarding van de vrouw dat er over wordt beslist: zij wordt behouden ofwel te niet gedaan, maar intussentijd heeft zij haar uitwerking.

Voor de vrouw pleitbezorger is de intrekking van de machtiging zonder enige uitwerking indien zij door het gerecht niet bekrachtigd wordt en tot op dat ogenblik is de vrouw gemachtigd haar ambt uit te oefenen, niettegenstaande de intrekking van de machtiging die haar betekend werd. Ministerieel officier zijnde, begrijpt men dat het ophouden van het ambt onderworpen wordt aan zekere waarborgen.

Voor wat aangaat de uitoefening van het ambt van advocaat bij het Hof van Verbreking, wordt geen bijzondere machtiging vereist indien de vrouw reeds gemachtigd is het ambt van advocaat uit te oefenen. Maar hier ook wordt de intrekking van de machtiging voorzien volgens dezelfde wijze als werd voorzien in de wet van 7 April 1922.

En zo komen wij eindelijk tot de wet van 21 Februari 1948 houdende toelating van de vrouwen tot de magistratuur in de breedste zin van dit woord. Nog altijd is de machtiging van de man voorzien maar deze wordt verleend volgens het bepaalde in Boek I, titel V, hoofdstuk VI van het burgerlijk wetboek over de «Wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten». En zij is hier onherroepelijk.

Alzo is en blijft de beroepsbedrijvigheid van de gehuwde vrouw onderworpen aan de machtiging van haar man, machtiging die meestal uitdrukkelijk, op positieve wijze moet gegeven worden en die mag ingetrokken worden mits zekere waarborgen. Voor de vrouw magistraat alléén is de machtiging onherroepelijk.

*

Enieder snakt naar een maximum vrijheid, onafhankelijkheid en welzijn; met reden trachtte de vrouw dit gerechtvaardigd doel te bereiken, en onze wetgevers hebben wijs gehandeld wanneer zij, de hinder-

palen wegruimend, aan de vrouw toegang hebben verleend tot de rechtsbedeling.

De ingevoerde hervorming beantwoordt aan de onweerstaanbare neiging naar gelijkmaking die, in onze tijden, alles overheerst. Naar dit doel streeft gans onze maatschappelijke wetgeving.

Maar tussen de opvatting van deze volkomen gelijkmaking en de verwezenlijking ervan duiken zodanige moeilijkheden van toepassing op dat men zich eindelijk wel moet afvragen of het gewenste de perken van het mogelijke niet overschrijdt.

Ongelukkiglijk, het pessimistisch « Homo homini lupus » van de Engelse filosoof Hobbes blijft altijd waar en op plichtbesef of menslievendheid kan geen staat worden gemaakt; daaruit volgt, ten einde het gedroomde doel te bereiken, de gebiedende noodzakelijkheid van een wetgeving die van dag tot dag zwaarder en dichter wordt en alles regelt, tot het echtelijk leven toe.

Onze eeuwenoude levenswijze berust op het huwelijk.

Is de wetgever erin gelukt het huwelijk te handhaven en terzelfdertijd aan de gehuwde vrouw het vrij uitoefenen van haar ambt te verzekeren?

De heersende toestand gaat minstens mank.

Wanneer de wet van 7 April 1922 voor de Senaat gediscuteerd werd, zegde de Heer Senator Wittemans, vurig aanhanger van de nieuwe wet (20): « Vous ne soupçonnez pas les conséquences de la loi que vous votez ».

Ik meen dat het waarlijk zo is.

Gewis de bestaande wetgeving geeft aan de gehuwde vrouw de mogelijkheid het ambt van advocaat of pleitbezorger uit te oefenen. Het gerecht mag het verbod van de man te niet doen op vraag van de vrouw.

Zij is het die de vijandelijkheden moet beginnen. Behaalt zij de zegepraal, dan stel ik mij moeilijk een huisgezin voor waarin de vrouw een beroep blijft uitoefenen, alleen krachtens een beslissing van het gerecht niettegenstaande het verzet van de man. En vóór de toevlucht tot het gerecht, uiterste oplossing, wie zal ooit weten welke pijnlijke twisten ontstaan zijn tussen man en vrouw?

Zeker, alle onenigheid mag door het gerecht beslecht worden en iedereen zou zich welwillend, zonder achterdocht, moeten neerleggen bij de gevelde beslissing. Maar dit is een droom. En bijzonder hier! Men vergeet niet dat het gaat over de uitoefening van een beroep, van een voortdurende en blijvende werkzaamheid.

Zeker, de rechter heeft in geweten beslist, na de partijen te hebben gehoord, na rijpe overweging van al de omstandigheden die te zijner kennis werden gebracht.

Maar het weze mij toegelaten hier een persoonlijke mening uit te drukken: ik heb de innige overtuiging dat, in zake echtscheiding of conflicten tussen man en vrouw, de ware oorzaak van het geschil nooit of minstens zeer zelden wordt veropenbaard; het echtelijk leven is zo intiem dat beide partijen terugdeinzen voor het openhartig blootleggen van hun ware toestand, niet alleen uit welgemeende schaamte maar ook omdat het bewijs van hun beweringen meestal onmogelijk is. Zij beperken zich dus tot het uitleggen van schier alledaagse omstandigheden; zij stellen deze omstandigheden voor als de oorzaak van hun geschil, als wanneer zij niets anders zijn dan de uitwendige openbaring van een zieltoestand die stilaan ontstaan is uit menigvuldige en onweegbare feiten, meestal van het geringste belang.

En de taak van het gerecht zal des te moeilijker

zijn daar er hier moet beslist worden tussen partijen die samen blijven leven en willen blijven leven en die zich slechts in onenigheid bevinden over een punt: is de intrekking van de gegeven machtiging gegrond of niet?

Wanneer de wet van 1922 besproken werd vóór de Kamer van Volksvertegenwoordigers, drukte de Heer Mabilie, in zijn verslag namens de middenafdeling, zich als volgt uit aangaande de machtiging verleend door het gerecht en waaraan eindelijk verzaakt werd:

« Is het aan te nemen dat, op dit gebied, een rechtbank in de plaats van de man optrede tot beoordeeling der beweegredenen van huiselijke aard, die hem tot zijn beslissing hebben geleid, en, ondanks zijn verzet, beslisse dat de vrouw in de echtelijke woning een handel zal mogen beginnen? Wanneer de man hier beslist heeft, dan deed hij het als hoofd van het gezin, wien gehoorzaamheid is verschuldigd, in een zaak waarover niemand anders te oordelen of te beslissen heeft.

» Onder die omstandigheden vroeg de middenafdeling zich af of men, waar het betreft de uitoefening van het beroep van advocaat, niet om dezelfde redenen dient te beslissen dat de uitspraak van de man beslissend is, dat zijn weigering om machtiging te verlenen aan de vrouw niet vatbaar is voor enig beroep.

» Men moet inderdaad opmerken dat het ook hier niet alleen geldt de vrouw te bekwamen tot het verrichten van een juridische handeling; men begrijpt dat alsdan art. 219 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat « wanneer de man aan zijn vrouw de machtiging weigert om een handeling te verrichten » de vrouw zich tot de rechtbank mag wenden om de vereiste machtiging te bekomen.

» Neen, hier gaat het over een gewichtig besluit, dat een beslissende en doorslaande invloed kan hebben op de toekomst van het gezin, op de gang van het huishouden, op de opvoeding der kinderen. Het is dus aan de huiselijke haard dat men moet wikken en wegen wat er voor en tegen deze kiese vraagstukken van stoffelijke en zedelijke aard is.

» Wel zeker, de vrouw is gediplomeerd, maar de uitoefening van het beroep van advocaat eist bizon-dere eigenschappen en bezit de vrouw die wel? Maakt zij zich daarover geen begoocheling waarin de man die haar beter kent dan iemand, beter dan zij zelf, niet deelt? Heeft zij een zodanige gezondheid dat zij niet behoeft terug te schrikken voor de strijd aan de balie en zich kan overleveren aan de harde studie van dit beroep? Zal dit nieuw leven de vrouw niet aan haar huiselijke omgeving onttrekken? En zal zij er zich altijd kunnen doen vervangen om, als echtgenote en als moeder, de plichten te vervullen, waaraan een huisvrouw zich niet kan onttrekken?

» Kan men het antwoord op deze en op vele andere vragen die kunnen oprijzen, gaan vragen aan een vrederechter (20), die persoonlijk niets afweet van al die huiselijke geheimen, welke hij nochtans zou moeten kennen om te kunnen oordelen of de man al dan niet gelijk heeft (21)? »

Niettegenstaande deze mening door de heer Mabilie uitgedrukt, werd er beslist dat de rechtbank de intrekking van de machtiging mocht te niet doen of handhaven.

Ofwel blijft de gehuwde vrouw advocaat of pleitbezorger en behaalt zij de zege op haar man; ofwel moet zij afzien van het beroep dat zij tot dan toe heeft uitgeoefend. Het conflict is dus opgelost, opgelost volgens de wet, maar of aldus het gezin de vrede terug heeft gevonden is iets anders en ik stel mij de vraag

wie van de beide echtelingen het meest te beklagen is. Voor de vrouw magistraat is de machtiging van de man onherroepelijk.

Deze wetsbepaling werd niet gediscuteerd. Mevrouw Ciselet, in de toelichting van haar wetsvoorstel schrijft enkel het volgende (23) :

« Wat de machtiging van de man betreft, schijnt » het ons logisch te verwijzen naar de bepalingen van » het Burgerlijk Wetboek over de wederzijdse rechten » en plichten van de echtgenoten, welke de zaken » regelen en trouwens binnen kort zouden kunnen ge- » wijzigd worden, in plaats van een algemeen beginsel » te herhalen.

« Voorts menen wij, dat de bevoegdheid, die aan » de man zou worden gelaten om de verleende mach- » tiging weer in te trekken, en het rechterlijk debat, » dat hij aldus zou kunnen instellen, onverenigbaar » zijn met de waardigheid van de functies van een » magistraat ».

Mij dunkt dat de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek moeilijk kunnen overgebracht worden met de onherroepelijkheid van de gegevene machtiging.

De gehuwde vrouw magistraat blijft dus magistraat en de man is machteloos; maar zij blijft gehoorzaamheid verschuldigd aan haar man (art. 213 a).

De gehuwde vrouw rechter beslist over al de geschillen, van welke aard ook; zij beschikt, in die mate, over de reputatie, de fortuin, het leven zelfs van derden; maar, al is zij rechter, voor haar eigen belangen zal zij slechts gerechtelijk mogen handelen mits toelating van haar man of van haar collega's (24).

De gehuwde vrouw rechter zal beslissen over de vraag of een jongeling of een jonge dochter in het huwelijk mag treden; maar voor haar eigen kind moet zij zich onderwerpen indien haar man zijn toestemming verleent (25).

De gehuwde vrouw rechter zal het ambt van kinderrechter uitoefenen; maar op haar eigen kind oefent haar man alléén de vaderlijke macht uit (26).

De gehuwde vrouw rechter mag niet verplaatst worden tenzij met haar toestemming; zij verblijft amts-halve daar waar het gerecht zetelt en heeft geen andere woonplaats; maar zij moet bij haar man inwonen en hem volgen indien hij zijn woonst verplaatst en zij heeft geen andere woonst dan die van haar man (27).

Nog andere bijzonderheden zouden kunnen aangehaald worden, en niet zonder gemakkelijke humor, indien wij de functies van de vrouw-krijgsauditeur of auditeur-generaal moesten beschouwen.

Ongetwijfeld, zoals gezegd in de toelichting die het wetsvoorstel voorafgaat, de intrekking van de gegevene machtiging is onverenigbaar met de waardigheid van de functies van een magistraat. Maar is het insgelijks onverenigbaar met de waardigheid van de vrouw advocaat, de vrouw rechter in de rechtbank van koophandel, de vrouw handelaarster of bediende, in één woord voor de vrouw op *zich* zelve? De vrouw die, gedwongen, moet afzien van een beroep dat zij uitgeoefend heeft, of die haar verhaal neemt tegen de intrekking van de machtiging; zal zich vernederd gevoelen tot in het diepste van haar hart, want zij ondergaat rechtstreeks en in het openbaar de woeste uitwerking van een echt bevel. En hier nog stel ik de vraag: wat zal er overblijven van de huiselijke vrede?

De zwaarwichtigheid van de toestand is aan Mevrouw Ciselet niet ontgaan: haar verslag eindigt met de volgende bewoordingen:

« Wij geloven, zegt zij, dat men zonder gevaar voor » de maatschappelijke orde de betrokken vrouw mag

» laten oordelen of het, om familieredenen, gewenst is » ontslag te vragen. »

Mij dunkt dat deze woorden de verlegenheid van deze uitstekende wetgeefster verraden.

Indien geloof mocht gehecht worden aan de wijsheid, het gezond oordeel, aan het plichtbesef van de betrokken personen, zouden onze paleizen van justitie mogen gesloten worden. Maar het is juist omdat dit gewenst evenwicht aan de mens meestal ontbreekt, wanneer hij over zijn eigen zaak te oordelen heeft, dat de noodzakelijkheid van de gerechterlijke macht ontstaan is.

Waar is, in het geval dat wij hier beschouwen, het belang van de maatschappelijke orde? Is het in de handhaving van de vrouw in de functie die zij blijft uitoefenen tegen de wil van haar man, met al de gevolgen die uit zulksdanige toestand kunnen voortvloeien zowel in de aldus uitgeoefende functie als in het huisgezin, of is het in de handhaving van het huisgezin met de gevolgen, de gelukkige gevolgen, die daaruit kunnen sprouiten?

Het ontsnapt niet aan de aanhangers van de volkomene vrijmaking van de gehuwde vrouw dat zij verlamd zullen blijven in het nastreven van hun doel zo lang de vrouw aan de man gehoorzaamheid verschuldigd blijft en zo lang zij wettelijk verplicht is met hem te wonen daar waar hij het heeft besloten.

Binnen kort, kunnen deze wetsbepalingen gewijzigd worden, zegde Mevrouw Ciselet in haar verslag.

Reeds juist één jaar vroeger werd door dezelfde Mevr. Ciselet een wetsvoorstel neergelegd: het bepaalt dat de gehuwde vrouw het volkomen genot heeft van haar burgerlijke bekwaamheid en trekt art. 213 a, en andere van het Burgerlijk Wetboek in. Van art. 214 a betrekkelijk de woonstverplichting wordt niet gesproken (28).

Op 9 Maart 1946 wordt een 2de voorstel neergelegd: luidens dit voorstel, worden art. 213 a en 214 a vervangen door de volgende bepalingen. De gehuwde vrouw behoudt haar volle rechtsbekwaamheid. De echtgenoten kiezen in gemeen overleg de echtelijke woonplaats. Zij zijn verplicht samen te wonen (29).

Er bestaat nog een 3de wetsvoorstel gedagtekend van 29 Mei 1946: art. 213 a wordt eenvoudig ingetrokken en art. 214 a vervangen door de zelfde tekst als in het voorstel van 9 Maart 1946, t.w. kiezende van de echtelijke woonplaats in gemeen overleg. Het voegt daarbij het volgende. De echtgenoot die, uit gril, slechte wil of misbruik van gezag, de keuze van deze gemeenschappelijke woonplaats mocht onmogelijk maken, verliest het voordeel der bepalingen van art. 214 b van het Burgerlijk Wetboek. Dus een sanctie van geldelijke aard (30).

Eindelijk, over enige dagen, de 17-8-49, werd een 4de wetsvoorstel neergelegd; het hernieemt, op weinig na, de vorige voorstellen (31).

Ik zou mij erg vergissen indien ik een ogenblik aannam dat de voorgestelde oplossing voldoening schenkt aan de aanhangers van de volkomene onafhankelijkheid van de gehuwde vrouw.

Het probleem blijft onopgelost want, niettegenstaande de geldelijke sanctie die de gril, de slechte wil of het misbruik van gezag van een der echtgenoten zou mogen bestraffen; bij gebrek aan gemeen overleg aangaande de echtelijke woonplaats, aan wie behoort de beslissing?

Ik meen dat de moeilijkheid die hier oprijst onoplosbaar is. De Heer Professor De Page schrijft, de wet van 20 Juli 1932 besprekend: « Tout bien considéré, » il ne paraît guère possible de dépasser sensiblement » le stade de la législation nouvelle que si l'on sup-

» prime le mariage et qu'on le remplace par l'union libre (34). »

Het is altijd zeer roekeloos de toekomst te voorspellen; onze generatie heeft zulkdanige veranderingen beleefd dat wat vandaag nog als onmogelijk voorkomt, morgen verwezenlijkt wordt. Ik meen trouwens dat, in de sociologie, geen enkel stelsel, al schijnt het al het bestaande omver te werpen of te schenden, ooit a priori en in zijn geheel mag worden verworpen. In dit vak bestaat de universele en wetenschappelijke waarheid niet; het is nog niet zo lang geleden dat de machten van de prinsen hun oorsprong vonden in het goddelijk recht volgens de algemene en onbetwiste mening. Elk stelsel al ware het gescheiden van het onze door een ijzeren gordijn, heeft zijn vurige verdedigers en het schijnt mij al te gemakkelijk het te verwerpen met hun goede trouw eenvoudig te betwisten. In ieder nieuw stelsel dient misschien het ene of het andere te worden aanvaard mits een aanpassing aan de heersende wetten en zeden.

Maar nog altijd rijst hier onverbiddeijk de zelfde vraag op: is het niet het gezin dat eerst en vooral moet worden gehandhaafd en beschermd?

En is deze handhaving mogelijk zonder het gezag toe te vertrouwen aan één van de echtgenoten?

Het is niet alléén in oorlogstijd dat het opperbevel slechts aan een enkel persoon moet worden toevertrouwd wil men de zegepraal behalen. Het eenvoudig bestaan van een groepering, hoe klein ook, is als dusdanig niet mogelijk indien eenieder slechts zijn persoonlijke beslissing wil kennen en volgen. Niettegenstaande de maatregelen die, met reden, door al de regeringen worden genomen om aan eenieder het meest mogelijk geluk en welzijn te verschaffen, is en moet het gezin de hoeksteen blijven van onze beschaving, omdat het op de natuur zelf berust. Het is zodanig de hoeksteen van onze samenleving dat, bijna in alle landen — ook bij ons — een ministerie van het gezin bestaat en dat de verenigde naties, in de universele verklaring van de rechten van de mens (33), plechtig uitgeroepen hebben: «Het gezin» is het natuurlijk en fundamenteel bestanddeel van »de maatschappij en het heeft recht op bescherming »vanwege de maatschappij en vanwege de Staat. De »moeders en de kinderen hebben recht op hulp en »bijzondere bijstand. (art. 16-3; art. 25-2).

Dit gezin dat zo plechtig gehuldigd wordt, is het wel beschermd door een wetgeving die zijn eenheid, zoniet zijn bestaan in gevaar brengt?

Dat de ongehuwde vrouw alle beroepen, zonder uitzondering, moge bekleden zal, denk ik, door niemand redelijk betwist worden. Het is niets anders dan de uitoefening van de vrijheid.

Maar — en onze tijden hebben dit op verblindende wijze in het licht gesteld — zowel als de staten geen overeenkomst kunnen sluiten zonder af te zien van een gedeelte van hun eigen soevereiniteit en ook zonder dat, uit de overeenkomst zelf, voor ieder der partijen en tegenover derden nieuwe verplichtingen oprijzen, kan het huwelijkleven niet begrepen worden zonder, voor ieder der echtgenoten, een gedeeltelijk afzien van hun vrijheid en ook nog zonder het in voege treden van nieuwe plichten tegenover elkander en tegenover het maatschappelijk korps. Is het niet het Burgerlijk Wetboek zelf dat zegt dat door de enige daad van het huwelijk de echtgenoten samen de verbintenis aangaan hun kinderen op te voeden en te onderhouden (34)?

Ter ere van de feministische beweging, moet gezegd worden dat haar aanhangers openhartig bekenen dat de plaats van de gehuwde vrouw aan de haard is, dat voor haar het moederschap de eerste en hoogste

roeping is. Mevrouw De Riemaecker-Ligot, verslaggever voor de kamer van volksvertegenwoordigers van de wet van 21 Februari 1948, onderlijnt dit met kracht (35).

Thans wordt de vraag die ik hier even aangeraakt heb bestudeerd door een commissie voorgezeten door de Heer Eerste Advocaat Generaal Hoyoit de Termicourt. God zij dank, in ons land, druisen de uiterste oplossingen tegen ons gezond verstand in. Zij zijn niet te vrezén. Het verwacht voorstel zal voldoening schenken aan de redelijke neigingen van de gehuwde vrouw en terzelfdertijd de moeder aan de haard handhaven; zij kan er nooit, door wie ook, vervangen worden. En zo ook zal beschermd worden het blijvend en altijd onschuldig slachtoffer van elk conflict tussen man en vrouw: de toekomst, het kind.

*

Op 28 April 1949 vergaderde het Hof van Verbreking ten einde de lijkrede van de Heer Stafhouder Collette te horen uitspreken.

Onlangs was hij aan de rechterlijke familie onttrokken geweest na een lange en pijnlijke ziekte tegen dewelke hij tot het uiterste had gestreden.

De hulde die hem toen werd gebracht heeft het talent van de advocaat en de menslievendheid van de man doen uitschijnen. De houding, de klemtoon van Mter Collette in zijn pleidooien — zelfs hier voor het Hof van Verbreking — verraden zijn goedhartigheid. Men voelde dat hij aan de verdediging van de belangen die hem waren toevertrouwd geweest, al zijn krachten, en ook zijn hart, had toegewijd en ik vermoed dat, niettegenstaande zijn lange ervaring in de balie, hij waarlijk leed wanneer een arrest of vonnis zijn cliënt in het ongelijk moest stellen. Deze gevoeligheid strekt een karakter tot eer; zij zal de gedachtenis van Stafhouder Collette onder ons duurzamer maken.

*

Voor de Regent, namens de Procureur Generaal heb ik de eer te vorderen dat het aan Uw Hof moge behagen zijn werkzaamheden te hervatten.

- (1) R. Hoyoit de Termicourt: La femme devant la loi civile.
- (2) De volkomen gelijkheid maakt het voorwerp uit van een wetsvoorstel neergelegd de 5 April 1949. (Kamer van Volksvertegenwoordigers 1948-1949, nr 340.)
- (3) Pas. 1889, II, 48 en 1890, I, 10.
- (4) Pas. 1946, I, 156.
- (5) Zitting 7 Maart 1922.
- (6) Wet van 27 Maart 1948.
- (7) Wet van 18 Juni 1869, gewijzigd door de wet van 21 December 1930, art. 5.
- (8) Pasinomie 1924, bl. 274.
- (9) Verbrekingshof, 17 en 30 Juni 1941, Pas. 1941, I, 231 en 268.
- (10) Burg. Wetb., art. 213 a en 214 a.
- (11) Wet van 9 Juli 1926, art. 2, 3, 4, 11, 12 en 29.
- (12) Wet van 7 Oogst 1922, art. 25.
- (13) Wet van 13 Juni 1924, art. 6.
- (14) Burg. Wetb., art. 223 b.
- (15) Zie De Page, Code civil belge, I, nrs 722 en 722bis.
- (16) Wet van 7 April 1922, art. 2 en 3.
- (17) Cfr. Hoyoit de Termicourt: La femme devant la loi civile, bl. 67-70; contra De Page, Droit civil, uitgave 1939, nr 722 in fine.
- (18) Parlementaire documenten, Kamer 1946, nr 138.
- (19) Wet van 1 Febr. 1947, art. 3.
- (20) G. Meysmans: La femme à la barre, bl. 28.
- (21) Thans de rechtbank van eerste aanleg.
- (22) Pasinomie 1922, bl. 70.
- (23) Senaat 1946, nr 132.
- (24) B.W., art. 215 en 218.
- (25) B.W., art. 148 en 152.
- (26) B.W., art. 373.
- (27) Grondwet, art. 100; B.W., art. 107, 108, 214 a; Wet van 18 Juni 1869, art. 211.
- (28) Kamer van Volksvertegenwoordigers 1944-1945, nr 243.
- (29) Kamer van Volksvertegenwoordigers 1947-1948, nr 299.
- (30) Senaat 1946, nr 38.
- (31) Kamer van Volksvertegenwoordigers 1949, nr 15.
- (32) De Page, Droit civil, I, nr 714.
- (33) Staatsblad 31-8-1949.
- (34) B.W., art. 203.
- (35) Parlementaire documenten, Kamer 1947-1948, nr 159.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 2 Juni 1949

Voorzitter : M. Wouters

Raadsheer-Verslaggever : M. de Cocquéau des Mottes

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt

Koop en verkoop. — Voorwaardelijke verkoopbelofte. — Vordering tot vernietiging van de verkoop, na vervulling der voorwaarden op grond van de benadeling. — Tijd naar dewelke de waarde van het verkochte goed moet geschat worden.

Wanneer een voorwaardelijke verkoopbelofte na vervulling der voorwaarden door de koper is aanvaard, moet bij een vordering tot vernietiging van de verkoop op grond van benadeling de schatting van het verkochte goed overeenkomstig artikel 1675 B.W. bevolen worden naar zijn waarde ten tijde van de aanvaarding der verkoopbelofte, niet ten tijde van de uitspraak.

Stad Mechelen t/ Compagnie Générale Foncière (Cogefon).

Gelet op het bestreden arrest, op 10 Juli 1946 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel : schending van de artikelen 97 der Grondwet, 1134, 1319, 1320, 1582, 1584, 1589 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest beslist heeft dat de tussen partijen aangegane overeenkomst een eenzijdige belofte van verkoop bevatte, zonder het middel te beantwoorden, door beroepene hieruit afgeleid, dat deze belofte van het begin af door haar stilzwijgend was aangenomen geweest en aldus een wederkerig karakter had aangenomen;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat artikel 5 van de op 5 October 1928 tussen de Commissie van Openbare Onderstand te Mechelen en de verweerster aangegane overeenkomst een beding ten behoeve van een derde bevat ten voordele van aanlegster, beding dat aan een opschortende voorwaarde onderworpen is;

Dat het hierop wijst, dat dergelijk beding aan de aanlegster geen recht van eigendom op de door verweerster verkregen gronden verleent, maar haar alleen het recht toekent later te eisen dat haar de eigendom zou worden overgedragen door verweerster, indien deze binnen een termijn van zes jaren die gronden niet met huizen bebouwd heeft;

Dat het arrest de conclusie aldus beantwoord heeft, en dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel : schending van de artikelen 1582, 1589, 1675, 1678, 1679, 1680 van het Burgerlijk Wetboek en 97 der Grondwet,

doordat het Hof van Beroep, ten einde de door beroepster ingeroepene benadeling voor meer dan zeven twaalfden te doen uitschijnen, aan drie deskundigen de opdracht heeft toevertrouwd de waarde der goederen op de dag der uitspraak van het arrest te bepalen,

zulks terwijl artikel 1675 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat het onroerend goed geschat moet worden volgens zijn staat en zijn waarde « ten tijde van de verkoop »,

en dat, vermits het ter zake over een aangenomen belofte van verkoop gaat, dit ogenblik op de datum van deze aanneming viel en geenszins op die van de rechterlijke beslissing, welke ze vaststelt of bekrachtigt;

Overwegende dat, nadat verweerster de vernietiging uit oorzaak van benadeling gevorderd had van de verkoop der goederen, het arrest, alhoewel het releveert dat « deze verkoop nog niet tot stand is gebracht », beslist dat de eis ontvankelijk is, dat er aanleiding bestaat tot toelating van het door artikel 1678 van het Burgerlijk Wetboek voorzien bewijs, beveelt te dien einde een deskundig onderzoek en geeft de deskundigen opdracht de waarde van de goederen te bepalen op de dag van de uitspraak van het arrest;

Overwegend dat deze beslissing wettelijke grondslag mist;

Overwegende enerzijds dat, indien er nog geen verkoop tot stand was gebracht, men niet kan begrijpen dat het arrest een eis, die de vernietiging van de verkoop tot voorwerp heeft, ontvankelijk heeft kunnen verklaren (artikel 1674 van het Burgerlijk Wetboek); dat, indien er integendeel verkoop was, de goederen luidens artikel 1675 van het Burgerlijk Wetboek voor de beraming van de benadeling moesten geschat worden volgens hun waarde ten tijde van de verkoop;

Overwegende anderzijds, dat het arrest vaststelt dat de verweerster op 5 October 1928 ten bate van de aanlegster, een belofte van verkoop der goederen ondertekende; dat de voorwaarde, waarvan deze belofte afhing, vervuld werd en dat later, te weten op 10 Juli 1939, de aanlegster aan de verweerster haar wil te kennen gaf om de eigendom van de goederen te verkrijgen tegen de in voormelde belofte van verkoop vastgestelde prijs, belofte die niet ingetrokken was;

Dat het arrest aldus het bestaan op deze laatste datum releveert van al de door de artikelen 1582, 1583 en 1589 van het Burgerlijke Wetboek vereiste elementen opdat de verkoop voltrokken weze;

Waaruit volgt dat, door de verweerster toe te laten de benadeling voor meer dan de zeven twaalfden van de verkoopprijs der onroerende goederen te bewijzen door de schatting van deze volgens hun waarde ten tijde van de uitspraak van het arrest het Hof van Beroep de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest in zover het recht doet op de vordering tot vernietiging uit oorzaak van benadeling, door de verweerster ingesteld;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwijst de also beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Gent;

Veroordeelt elk der partijen tot de helft der kosten.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 7 Maart 1949

Voorzitter-Verslaggever : M. Wouters

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt

Burgerlijk aansprakelijke partij. — Binnen welke termijn moet deze in het strafgeding worden gedagvaard?

Noch art. 4 van het Wetsbesluit d.d. 27 Mei 1944, noch enig ander wetsvoorschrift bepaalt de termijn, binnen welke de burgerlijk aansprakelijke partij door de burgerlijke partij voor de strafrechter kan gedagvaard worden.

Daar de burgerlijke partij krachtens de artikelen 67 en 359 Sv. verplicht is haar eis tot schadevergoeding in te stellen vóór het vonnis, waarbij de eerste rechter uitspraak doet over de strafvordering, kan de burgerlijk aansprakelijke partij zonder twijfel niet gedagvaard worden ná dat vonnis. Evenwel, zo de burgerlijke partij, die haar vordering instelt in de loop van het geding, dit moet aanvaarden in de stand, waarin het zich bevindt, moet integendeel de burgerlijk verantwoordelijke partij, die verweersters is, haar recht van verdediging volledig kunnen uitoefenen.

Behoudens afstand harerzijds van het recht om zich daarop te beroepen, kan zij derhalve niet gedwongen worden aan het geding deel te nemen, wanneer reeds een vonnis gewezen is, waarbij beslist is hetzij over de ontvankelijkheid der strafvordering, hetzij over een element daarvan, ten aanzien waarvan zij anders gerechtigd is de hervatting te verzoeken van de reeds ter terechtzitting verrichte daden van onderzoek, die haar recht van verdediging aangaan.

Van Dyck Antoon, Moraël H., Verlinden K. en cs. t/ Belgische Staat, Galopin en cs.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen op 15 September 1948 door het Militair Gerechtshof, zetelende te Brussel;

I. Aangaande de voorzieningen tegen de beslissing over de publieke vordering : (zonder belang);

II. Aangaande de voorzieningen tegen de beslissing over de vorderingen van de burgerlijke partijen :

A. Wat betreft de voorziening, ingesteld door Van Houtte Jules, gedagvaard als burgerlijk verantwoordelijk voor Vanhoutte Jean :

Over het eerste middel : schending van artikel 4 van het Besluit-Wet van 27 Mei 1944, hetwelk de bevoegdheid der krijgsraden uitbreidt en de procedure verkort voor zekere misdrijven, en van de artikelen 4 en 190 van het Wetboek van Rechtspleging in strafzaken, schending ook van de rechten der verdediging doordat het bestreden arrest de vordering der burgerlijke partijen tegen eiser, burgerlijk verantwoordelijk, ontvankelijk heeft verklaard, alhoewel deze slechts gedagvaard werd in de loop der strafrechtelijke debatten en niet voor de dag der eerste zitting;

Overwegende dat noch artikel 4 van het Besluit-Wet d.d. 27 Mei 1944, noch enig andere wetsbepaling het moment van de rechtspleging bepaalt, tot op hetwelk de burgerlijk aansprakelijke partij vóór de strafrechtsmacht door de burgerlijke partij kan gedagvaard worden;

Dat zonder twijfel, wijl de burgerlijke partij luidens de

artikelen 67 en 359 van het Wetboek van Strafvordering gehouden is haar eis tot schadevergoeding in te stellen vóór het vonnis, waardoor de eerste rechter definitief uitspraak doet over de publieke vordering, de burgerlijke aansprakelijke partij niet kan gedagvaard worden ná dit vonnis;

Overwegende evenwel dat, zo de burgerlijke partij, die haar eis instelt in de loop der debatten, deze moet aanvaarden in de stand waarin zij zich bevinden; de burgerlijk verantwoordelijke partij, die verweerster is, haar recht van verdediging volledig moet kunnen uitoefenen;

Dat zij dienvolgens, behoudens afstand van harentwege, niet kan gedwongen worden tussen de debatten te komen, wanneer een vonnis reeds heeft beslist hetzij over de ontvankelijkheid, hetzij over een element van de publieke vordering, dat zelfs in de andere gevallen zij gerechtigd is te vragen, dat de reeds ter terechtzitting verrichte daden van onderzoek, die haar recht van verdediging aanbelangen, op tegenspraak herbegonnen worden;

Overwegende dat in deze zaak geen vonnis, zoals hierboven gedefinieerd, gewezen werd vóór de terechtzitting, vóór dewelke de burgerlijk verantwoordelijke partij gedagvaard was vóór de eerste rechter;

Dat het bestreden arrest bovendien constateert, dat de dagvaarding gegeven werd vóór de terechtzitting van 31 Juli 1947, terwijl de debatten vóór de Krijgsraad slechts gesloten werden gedurende de terechtzitting van 16 September 1947 en dat de burgerlijk aansprakelijke partij slechts in hoger beroep het verhoor van de door haar aangewezen getuigen heeft aangevraagd en bekomen;

Dat onder die omstandigheden, door te beslissen dat de rechten van de burgerlijk aansprakelijke persoon niet geschonden zijn en dat de dagvaarding niet te laat is betekend, het bestreden arrest geen wetsbepaling geschonden heeft;

Over het tweede middel : (het overige zonder belang).

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 21 Maart 1949

Voorzitter : M. Cocquéau des Mottes

Raadsheer-Verslaggever : M. Simon

Advocaat-Generaal : M. Colard

Epuratie. — Plaatsing op epuratielijst. — Miskenning van het gezag van gewijsde, toekomend aan een vrijsprekend strafarrest.

Door de handhaving van de naam van eiser in cassatie op de epuratielijst, waarop hij was geplaatst op grond van een feit waarvoor hij door de Krijgsraad was vrijgesproken, welk vonnis door het Militair Gerechtshof in hoger beroep was bevestigd, heeft het bestreden arrest het gezag van gewijsde miskend, dat aan het arrest van het Militair Gerechtshof toekomt.

Van der Moeren Joseph t/ Procureur-Generaal te Gent.

Gelet op het bestreden arrest gewezen door het Hof van Beroep te Gent de 18 October 1948;

Over het enig middel : schending van de artikelen 2, 3, 4 en 7 van het Besluit-Wet van 19 September 1945 op de epuratie in zake burgertrouw, voor zoveel nodig van de artikelen 2, 3, 4 en 7 der wet van

15 Juni 1948, van artikel 4 der wet van 17 April 1878, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, van de artikelen 1319, 1320, 1350, 1351 en 1352 van het Burgerlijk Wetboek, van artikel 4 van het Besluit-Wet van 27 Mei 1944 over de bevoegdheid der Krijgsraden,

doordat het bestreden arrest ten onrechte beslist heeft, dat eisers naam op de epuratielijst zou blijven ingeschreven voor een termijn van tien jaar met verval van alle rechten, voorzien door artikel 123 sexies van het Strafwetboek, om reden dat hij vrij en bewust, tijdens de bezetting, is toegetreden tot de «S.S. Vlaanderen», terwijl blijkt uit een arrest van het Krijgshof, eerste Vlaamse Kamer te Gent, d.d. 30 October 1947, hetwelk een vonnis van de Krijgsraad van Brugge, vijfde Nederlandse Kamer, van 4 Juli 1947 bevestigt, dat eiser niet alleen vrijgesproken werd van een algemene betichting, steunend op artikel 118 bis van het Strafwetboek, maar van deze betichting, in zoverre zij steunde op een beweerd lidmaatschap «S.S. Vlaanderen», zodat de aangevallen beslissing het geloof, gehecht aan de strafrechtelijke beslissing, miskend heeft en meer bepaaldelijk artikel 7 der epuratielwetten heeft geschonden vermits, na zijn vrijspraak, eiser niet meer op de epuratielijst kon ingeschreven worden wegens een feit, dat door het Krijgsgerecht als onbewezen werd aangezien:

Overwegende dat aanlegger vervolgd is geweest wegens:

1° inbreuk op artikel 113 van het Strafwetboek, gepleegd namelijk doordat hij lid is geweest van de Algemene S.S. Vlaanderen ten minste sedert 1941;

2° inbreuk op artikel 118bis (Besluit-Wet van 17 December 1942) om in oorlogstijds 's vijands politiek of oogmerken wetens en kwaadwillig te hebben gediend of in de hand gewerkt doordat hij lid is geweest van de Algemene S.S. Vlaanderen en van De Vlag, ten minste sedert 30 Januari 1943;

Overwegende dat het Militair Gerechtshof bij in kracht van gewijsde gegaan arrest d.d. 30 October 1947 aanlegger heeft vrijgesproken daar, naar het oordeel van dit Hof, niet gebleken is dat beklaagde zich schuldig heeft gemaakt aan de hem ten laste gelegde feiten;

Overwegende dat uit de omschrijving van de te laste gelegde feiten blijkt dat het lidmaatschap van bedoelde groeperingen het strafbare bestanddeel uitmaakt van de ten laste gelegde misdaden;

Dat gevolglijk de vrijspraak van de beklaagde op voormelde grond noodzakelijk betekent, dat aanlegger niet lid is geweest van de Algemene S.S. Vlaanderen en van De Vlag gedurende de bezetting;

Dat het bestreden arrest desniettemin beslist dat door de bundel en de behandeling der zaak vóór het Hof van Beroep bewezen is, dat «verzetters vrij en bewust tijdens de bezetting is toegetreden tot de «S.S. Vlaanderen»;

Dat aldus het bestreden arrest het aan het arrest van het Militair Gerechtshof toekomend gezag van gewijsde heeft miskend en alzo de in het middel vermelde wetsbepalingen geschonden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Hof van Beroep te Gent en dat er melding van zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel;

Laat de kosten ten laste van de Staat.

NOOT. — Bij zijn arrest van 5 Juli 1948 (R. W. 1948-1949, 136) heeft het Hof van Cassatie uitgevaardigd, dat het toenmaals bestreden arrest van het Gentse Hof artikel 7 van het epuratiebesluit van 19 September 1945 had geschonden door aan te nemen dat de krijgsauditeur bevoegd was de beklaagde op de epuratielijst te plaatsen op grond van hetzelfde feit, waarvan hij door een Militair Gerecht was vrijgesproken (verg. ook Hof Gent, 21 Januari 1949 en 18 Februari 1949, R. W. 1948-1949, 1129 en 887). Bij bovenstaand arrest heeft het Hof van Cassatie het thans bestreden arrest van het Gentse Hof vernietigd, niet wegens schending van artikel 7 van het epuratiebesluit, doch wegens miskennen van het gezag van gewijsde, hetwelk aan het vrijsprekend strafarrest toekomt. Volkomen logisch: iemand kan niet op de epuratielijst worden geplaatst wegens een feit, ten aanzien waarvan de strafrechter bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak heeft uitgemaakt, dat niet bewezen is dat verdachte het gepleegd heeft.

Bij vrijspraak wegens het niet bewezen zijn van het ten laste gelegd feit is plaatsing op de epuratielijst op grond van datzelfde feit dus reeds uit dien hoofde uitgesloten; in dat geval is niet alleen de krijgsauditeur, maar zelfs de vrijsprekende strafrechter niet tot plaatsing op de epuratielijst bevoegd.

In een uitvoerige noot onder het cassatie-arrest van 5 Juli 1948 (R. W. 1948-1949, 138) hebben wij aangetoond, dat de auditeur evenmin zou bevoegd geweest zijn tot plaatsing van de betrokkene op de epuratielijst op grond van een ander feit dan datgene waarvan hij was vrijgesproken. In verband met het hierboven overgedrukte cassatie-arrest zijn de argumenten, welke het Hof van Verbreking in zijn arrest van 5 Juli 1948 heeft ontleend aan de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 7 van het epuratiebesluit, inzonderheid aan het Verslag aan de Regent, practisch vooral van belang voor het geval, dat plaatsing op de epuratielijst is geschied op grond van een ander feit dan datgene, waarvan de betrokkene is vrijgesproken. Dan was de bevoegdheid van de krijgsauditeur uitgesloten door artikel 7 van het epuratiebesluit.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer — 7 Maart 1949

Voorzitter: M. Wouters

Raadsheer-Verslaggever: M. Simon

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt

Aangifte aan de vijand. — Art. 43 van de Haagse Conventie van 18 October 1907 kan niet worden ingeroepen als rechtvaardigingsgrond.

De Conventie van Den Haag dd. 18 October 1907 en het daaraan toegevoegd Reglement, goedgekeurd door de Wet van 25 Mei 1910, legt aan de bezettende macht de plicht op de openbare orde en het publieke leven in het bezette gebied te verzekeren en desnoods te herstellen.

Die verplichting geeft evenwel niet aan ieder bewoner van het bezette gebied het recht de hulp en de tussenkomst van de bezetter in te roepen, onverschillig welke de gevolgen daarvan kunnen zijn, wanneer hij vreest, dat misdrijven zullen worden gepleegd, waardoor de algemene veiligheid of rust kan worden gestoord.

Engelen V. t/De Belgische Staat, Ceusters J., Steelandt L. en Smets M.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen de 28 October 1948 door het Militair Gerechtshof, zetelende te Brussel;

1. *Aangaande de voorziening, ingesteld tegen de beslissing over de publieke vordering :*

Over het eerste middel : schending van artikel 97 der Grondwet door niet beantwoording van de conclusie, bij dewelke aanlegger aanvoerde, dat hij de hem ten laste gelegde aangifte heeft gedaan ter voorkoming van een misdrijf, welk een storing uitmaakt van de openbare orde en van de openbare rust, dienvolgens zijn daad gerechtvaardigd is door de artikelen 42 en 43 van het Reglement, gevoegd bij de Conventie van Den Haag d.d. 18 October 1907 en door de wet van 25 Mei 1910;

Overwegende dat het bestreden arrest op de door de beklaagde genomen conclusie antwoordt, dat de Conventie van Den Haag d.d. 18 October 1907 de bezetter plichten oplegt, onder meer het herstellen en verzekeren van de openbare orde en van het publiek leven in het bezet gebied, maar dat, wijl er tussen bewoner van het bezette land en bezetter geen band van getrouwheid bestaat, het «vrijwillig aanduiden van medeburgers aan de vijand in weerwil van de vaderlandse plicht zich daarvan te onthouden een werkelijke aangifte kan uitmaken»;

Dat uit het vorenstaande volgt dat het Militair Gerechtshof de conclusie van de beklaagde behoorlijk beantwoordt heeft en aldus het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel : schending der wet van 25 Mei 1910, van de artikelen 42 en 43 van het Reglement, gevoegd bij de Conventie van Den Haag d.d. 18 October 1907, en van artikel 121bis van het Strafwetboek, doordat het bestreden arrest :

1° aanlegger schuldig verklaart aan de bij artikel 121bis van het Strafwetboek voorziene misdaad, alhoewel niet strafbaar is de handeling van hem, die uit vrees voor een storing van de openbare orde, van de openbare rust of van de openbare veiligheid de hulp of de tussenkomst van de bezetter inroept, krachtens de wet van 25 Mei 1910;

2° op een in rechte verkeerde grond aanneemt, dat de door aanlegger gedane aangifte, zonder de tussenkomst van een nieuwe aangifte, voor de verklikten de gevolgen heeft gehad, die voorzien zijn door artikel 121bis, alinea's 2 en 3 van het Strafwetboek, gewijzigd door het Besluit-Wet d.d. 17 December 1942 :

Overwegende enerzijds, dat de Conventie van Den Haag d.d. 18 October 1907 en het daaraan toegevoegd Reglement, door de wet van 25 Mei 1910 goedgekeurd, de bezettende macht de plicht oplegt de openbare orde en het publiek leven in het bezet gebied te verzekeren en desnoods te herstellen;

Dat die verplichting evenwel niet aan ieder bewoner van het bezet gebied recht geeft tot het vrijwillig inroepen tegen medeburgers van de hulp en de tussenkomst van de bezetter, onverschillig welke de gevolgen daarvan kunnen zijn, wanneer hij vreest dat misdrijven, waardoor de algemene veiligheid of de rust kan worden gestoord, zullen gepleegd worden; (het overige zonder belang).

RAAD VAN STATE

4e Kamer — 13 Juli 1949

Voorzitter : M. Vranckx

Raadsheren : MM. Mast en Buch (verslaggever)

Advocaat : Mr J. Van Rijn

1. **Administratieve overheden. — Begrip. — Privaat-tuchtelijke vormen.**
2. **Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. — Publiekrechtelijk karakter. — Statuut van het Personeel.**
3. **Betwisting. — Dagtekening.**

1. *Het begrip « administratieve overheden », bedoeld bij artikel 9 der wet van 23 December 1946, dekt de organen die door de overheidsmacht worden tot stand gebracht om onder haar gezag een openbare dienst waar te nemen.*

De administratieve overheid verliest haar karakter niet, wanneer zij opgericht wordt onder een vorm van privaatrecht en, naast middelen van administratieve aard, bij haar werking gebruik maakt van middelen van privaatrecht.

2. *De Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen is van publiekrechtelijke aard; zij is geen zelfstandige en van de Staat onafhankelijke onderneming; zij is een administratieve overheid volgens de zin van hogervermelde bepaling, meer bepaaldelijk ook in haar verhouding tot haar personeel, waarvan het statuut geregeld wordt op grond van artikel 13 van de wet van 23 Juli 1926.*

3. *Wanneer een administratieve overheid een bepaalde beslissing genomen heeft, en daarna, op nieuw aandringen van de belanghebbende, laat weten dat zij bij haar vroegere beslissing blijft, dient alleen de eerste datum in aanmerking genomen te worden met het oog op de toepassing van artikel 58 der wet van 23 December 1946.*

Bonheure t/ Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

.....
Aangezien het verzoek gericht is tegen de weigering van de tegenpartij over te gaan tot herziening van de loopbaan van verzoeker, die zijn benoeming tot « aangestelde of assistent » vraagt;

.....
Overwegende dat uit het verzoekschrift, zoals het toegelicht wordt door de memorie van wederantwoord, blijkt dat de verzoeker geen schadeloosstelling beoogt en zijn eis op artikel 9 van de wet van 23 December 1946 gegrond is;

Overwegende dat dient te worden nagegaan of de tegenpartij behoort tot de bij dit artikel bedoelde administratieve overheden;

Overwegende dat het begrip van de onderscheidene administratieve overheden, door artikel 9 van de wet van 23 December 1946 bedoeld, de organen omvat, die door de overheidsmacht zijn tot stand gebracht om onder haar gezag een openbare dienst waar te nemen;

Overwegende dat de administratieve overheid haar karakter niet verliest, wanneer zij opgericht is onder een vorm van privaatrecht en, naast middelen van administratieve aard, bij hare werking gebruik maakt van middelen van privaatrecht;

Overwegende dat de dienst der Spoorwegen, ook na de inwerkingtreding van de wet van 23 Juli 1926, een dienst van openbaar belang gebleven is;

Overwegende dat de Nationale Maatschappij der

Belgische Spoorwegen ten onrechte beweert dat zij « een private, zelfstandige en van de Staat onafhankelijke onderneming » is;

Overwegende dat deze bewering in strijd is met de bepalingen van de wet van 23 Juli 1926 tot oprichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen; dat het tweede lid van artikel 1 aan de Regering alleen het recht verleent om, in overeenstemming met de bepalingen van de wet, de statuten op te maken en te wijzigen; dat deze statuten op het bureau van de Wetgevende Kamers dienen te worden neergelegd; dat de leden van het college van commissarissen door de beide Wetgevende Kamers worden benoemd en afgezet; dat deze bepalingen wijzen op de publiekrechtelijke aard van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen;

Overwegende dat ten opzichte van de bewering der tegenpartij, volgens dewelke de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen een zelfstandige en van de Staat onafhankelijke onderneming zou zijn, dient te worden vastgesteld dat één der eerste vereisten voor de zelfstandigheid van een rechtspersoon bestaat in het recht zelf zijn bestuurs- en vertegenwoordigingsorganen aan te duiden; dat integendeel de leden van de beheerraad van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, luidens artikel 7 van de wet slechts door de Koning, door het personeel, en in één geval door de Kamer van Volksvertegenwoordigers worden benoemd; dat de bevoegde minister van rechtswege de beheerraad voorziet en stemrecht heeft, en dat, zoals reeds vermeld, het toezicht door de lasthebbers van de wetgevende macht uitgeoefend wordt; dat integendeel aan de aandeelhouders alle recht van voorstelling ontzegd wordt; dat, zo de maatschappij een zekere zelfstandigheid geniet, deze tot het beheer en tot de regeling van het inwendig bestuur van de maatschappij beperkt is, en deze zelfstandigheid slechts bestaat in de mate waarin de Staat ze aan de maatschappij verleent;

Overwegende dat de voorbereidende werken en de memorie van toelichting van de wet van 23 Juli 1926 uitdrukkelijk wijzen op de bedoeling van de Staat de door de Schatkist in overheidsbedrijven belegde kapitalen roerend te maken, en dat anderzijds, op grond van artikel 1 der wet, de maatschappij slechts het uitbatingsrecht voor een periode van 75 jaar bekomt van het Staatsspoorwegennet, dat eigendom van de Staat blijft; dat daaruit blijkt dat de Staat zijn overheidsmacht op de uitbating der spoorwegen slechts heeft beperkt in de mate, door de omstandigheden opgedrongen;

Overwegende dat de bij de wet bepaalde inrichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen laat blijken dat dezer bedrijvigheid gericht is, niet op de bevrediging van privaat winstbejag, maar op de bevordering van het algemeen belang, en hare werkzaamheden in deze zin zijn geregeld;

Overwegende dat op grond van artikel 13 van de wet van 23 Juli 1926 de toestand van het personeel geregeld wordt door een statuut, dat door een paritaire commissie wordt opgemaakt, en slechts door haar kan gewijzigd worden; dat dit statuut niet gelijkstaat met de collectieve overeenkomsten, die de dienstprestaties in de private ondernemingen kunnen regelen; dat het door de paritaire commissie opgestelde statuut van het personeel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen zonder verdere bekrachtiging van toepassing is en de rechten en verplichtingen van ieder lid van het personeel daardoor worden geregeld; dat het stelsel en de aard van de mogelijke sancties en de tussenkomst van een beroepscollege, dat een gemotiveerd advies verleent, in over-

eenstemming is met de publiekrechtelijke aard van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen;

Overwegende dat ook ten opzichte van haar personeel, op wie het statuut van toepassing is, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen een administratieve overheid is in de zin van artikel 9 van de wet van 23 December 1946;

Overwegende dat de verzoeker reeds op 22 November 1944 om de herziening van zijn loopbaan heeft verzocht; dat de tegenpartij op 17 Mei 1946 besloot aan dit verzoek geen gevolg te geven; dat op nieuw aandringen van verzoeker, de tegenpartij op 24 December 1946 liet weten dat zij bleef bij haar besluit van 17 Mei 1946; dat dus alleen deze datum dient in aanmerking te worden genomen om de datum van de betwisting vast te stellen; dat daaruit volgt dat de betwisting van vóór de bekendmaking der wet dagtekent en uit dien hoofde niet ontvankelijk is;

Besluit :

Artikel 1. — Het verzoek wordt verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 frank wegens kosten valt ten laste van verzoeker.

RAAD VAN STATE

3e Kamer — 26 Augustus 1949

Voorzitter : M. Vauthier

Raadsheren : MM. Moureau en Stenuit (verslaggever)

1. **Nietigverklaring.** — Schending van wetten en reglementen.
2. **Reglement.** — Begrip.
3. **Besluiten en reglementen.** — Overheid in bijzondere besluiten door eigen algemene reglementen gebonden.
4. **Substantiële vormen.** — Naleving art. 14, K.B. 30 Maart 1939, Terbeschikkingstelling Rijkspersoneel (verhaal bij Raad van Beroep).

1. *Niet alleen schending van een wet geeft volgens artikel 9 der wet van 23 December 1946 aanleiding tot nietigverklaring, doch ook schending van een algemeen reglement.*
2. *Het K.B. van 30 Maart 1939 betreffende de terbeschikkingstelling van het Rijkspersoneel en het B.R. van 20 Juni 1946 houdende geldelijk statuut van het door de Staat bezoldigd personeel kondigen algemeene reglementen af, die rechtsregelen zijn en slechts door algemene bepalingen kunnen gewijzigd worden; daarvan kan slechts afgeweken worden overeenkomstig algemene bepalingen die zulke afwijkingen toelaten.*
3. *Een koninklijk besluit waarbij het geval van een bepaald ambtenaar wordt bedoeld, mag niet afwijken van het K.B. van 2 October 1937, houdende Statuut van het Rijkspersoneel.*
4. *De naleving van de procedure bepaald bij artikel 14 van het K.B. van 30 Maart 1939, betreffende de terbeschikkingstelling van het rijkspersoneel (verhaal bij de Raad van Beroep opgericht krachtens artikel 82 van het Statuut), is een substantiële vorm, waarvan de schending aanleiding geeft tot nietigverklaring.*

François t/ Belgische Staat (Ministerie van Verkeerswezen).

Gezien het verzoekschrift, dat op 23 September 1948

door Victor François werd ingediend, en er toe strekte het besluit van de Regent van 15 Juli 1948 wegens machtsoverschrijding of machtsafwijking te doen vernietigen, besluit waarbij hij met ingang van 24 December 1946 ingevolge ambtsopheffing in disponibiliteit werd gesteld;

Overwegende dat de tegenpartij volhoudt dat het onderhavig beroep tot nietigverklaring niet ontvankelijk is omdat verzoeker de schending van een wetsbepaling niet inroept en niet volhoudt dat hetzij substantiële, hetzij door de wetgever op straffe van nietigheid voorgeschreven formaliteiten werden veronachtzaamd, maar dat hij beweert dat het besluit van de Regent van 15 Juli 1948, waarbij hij wegens ambtsopheffing in disponibiliteit werd gesteld, zou genomen zijn met schending van artikel 14 van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 betreffende de terbeschikkingstelling niet inroept en niet volhoudt dat hetzij substaten 20, tweede lid, van het besluit van de Regent van 20 Juni 1946, houdende geldelijk statuut van het door de Staat bezoldigd personeel, besluiten welke in Ministerraad werden overlegd en die naar het statuut van het rijksperoneel verwijzen;

Overwegende dat de tegenpartij vergeefs beweert dat een koninklijk besluit, waarin het geval van een bepaalde ambtenaar wordt bedoeld, te allen tijde mag afwijken van een ander koninklijk besluit en met name van het koninklijk besluit van 2 October 1937, houdende statuut van het rijksperoneel;

Overwegende dat inderdaad uit het verslag aan de Koning, dat aan het koninklijk besluit van 2 October 1937 voorafgaat, en uit de parlementaire voorbereiding der wet van 23 December 1946, houdende instelling van een Raad van State blijkt, dat de uitvoerende macht de loopbaan van het rijksperoneel heeft willen waarborgen door een onder vorm van algemeen reglement gecoördineerd statuut, dat het handvest van het rijksperoneel is, terwijl de wetgevende macht deze waarborgen heeft bekrachtigd door het beroep tot nietigverklaring vóór de Raad van State;

Overwegende, anderdeels, dat artikel 9 der wet van 23 December 1946 de uitoefening van het recht op het beroep tot nietigverklaring niet beperkt tot het louter verzuim der vormen — hetzij substantiële, hetzij op straffe van nietigheid voorgeschrevene — welke uit een wet volgen, noch tot de machtsoverschrijding, die alleen bestaat in de schending van een wetsbepaling; dat, ter zake, het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 betreffende de terbeschikkingstelling van het rijksperoneel en het besluit van het Regent van 20 Juni 1946 houdende geldelijk statuut van het door de Staat bezoldigd personeel, algemene reglementen afkondigen welke rechtsregelen zijn en enkel door algemene bepalingen kunnen gewijzigd worden, en waarvan slechts kan worden afgeweken overeenkomstig algemene bepalingen, die zulke afwijkingen toelaten; dat derhalve een beroep tot nietigverklaring kan worden uitgeoefend in geval van miskenning of schending van het bepaalde in deze algemene reglementen; dat dienvolgens het onderhavig beroep tot nietigverklaring ontvankelijk is;

Overwegende dat verzoeker beweert dat het besluit van de Regent van 15 Juli 1948, krachtens hetwelk hij wegens ambtsopheffing in disponibiliteit werd gesteld, genomen is met schending van artikel 14 van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 betreffende de terbeschikkingstelling van het rijksperoneel;

Overwegende dat volgens genoemd artikel 14: «Elk ambtenaar die het voorwerp uitmaakt van een voorstel tot terbeschikkingstelling wegens ambtsopheffing of ambtsontheffing in het belang van de

dienst, in de bij het organiek reglement van elk departement voorziene vorm in beroep kan gaan bij de bevoegde Raad van Beroep, ingesteld krachtens artikel 82 van het besluit van het rijksperoneel »;

Overwegende dat de tegenpartij, de 30e Juli 1948, aan verzoeker liet weten dat op zijn vraag van 3 Juli om door de nieuw samengesteld Interdepartementale Raad van Beroep te worden gehoord, niet kon worden ingegaan, omdat hij zich te gepasten tijde niet had gevoegd naar de bepalingen van artikel 10 van het besluit van de Eerste-Minister, d.d. 15 September 1939, waarbij aan de betrokken ambtenaar een termijn van 10 dagen wordt toegewezen om te doen blijken van zijn inzicht, zijn geval bij genoemde kamer aanhangig te maken, en waarin bedongen wordt dat deze termijn ingaat van de datum waarop hij zijn visa aanbrengt op de kennisgeving die hem is gedaan;

Overwegende dat de tegenpartij toegeeft dat dit antwoord van 30 Juli 1948 onvoldoende gemotiveerd was; dat immers niet betwist wordt dat aan verzoeker geen kennis is gegeven van enig voorstel tot terbeschikkingstelling wegens ambtsopheffing;

Overwegende dat de tegenpartij beweert dat de bij artikel 14 van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 bepaalde procedure, niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven en geen wezenlijke formaliteit is, dat zij niet moest gevolgd worden vooraleer het besluit tot terbeschikkingstelling wegens ambtsopheffing ondertekend was, daar het volstrekt, materieel en voor lange tijd onmogelijk was die procedure te volgen, zolang de Interdepartementale Raad van Beroep zijn activiteit niet hernam, welke Raad zijn naoorlogse zitting pas op 13 Juli 1948 opende, terwijl verzoeker in disponibiliteit werd gesteld krachtens het besluit van de Regent van 16 December 1946, dat in tweeërlei opzicht door het besluit van 15 Juli 1948 werd gewijzigd;

Overwegende, wat betreft de uitoefening van het recht op beroep, bepaald in artikel 14 van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939, dat de Raad van Beroep opgericht is krachtens artikel 82 van het statuut van het rijksperoneel; dat in het verslag aan de Koning, dat aan het koninklijk besluit van 2 Oct. 1937, houdende statuut van het rijksperoneel, voorafgaat, wordt gezegd: «Het tweede principe bestaat hierin dat een billijk evenwicht tussen de rechten der ambtenaren en de hogere belangen van het Rijk wordt verzekerd. Deze bezorgdheid heeft de regelen omtrent de verplichtingen en de daarop staande tuchtstraffen ingegeven. De inrichting van een volledig stelsel van beroep, hetwelk voor elke openstaat, is te gelijker tijd de voornaamste waarborg voor de ambtenaren tegen de eventuele gevaren van de administratieve willekeur... »; dat de in bovengenoemd artikel 14 bepaalde procedure dus een wezenlijke formaliteit is;

Overwegende dat anderdeels niet blijkt dat de tegenpartij, ingevolge uiterlijke en van de wil onafhankelijke omstandigheden, volstrekt en materieel in de onmogelijkheid zou hebben verkeerd om de Interdepartementale Raad van Beroep vóór 13 Juli 1948 opnieuw samen te stellen;

Overwegende dat het besluit van de Regent van 15 Juli 1948, waarbij verzoeker met ingang van 24 December 1946 wegens ambtsopheffing in disponibiliteit wed gesteld, genomen is met schending van de in artikel 14 van het koninklijk besluit van 30 Maart 1939 bepaalde substantiële vormen;

Besluit :

Artikel 1. — Het besluit van de Regent van 15 Juli 1948, waarbij François Victor met ingang van 24 December 1946 wegens ambtsopheffing in disponibiliteit werd gesteld, wordt vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal bij uittreksel en in dezelfde vormen als het vernietigd besluit worden bekendgemaakt.

Artikel 3. — De kosten, begroot op de som van 300 frank, zijn ten laste van de Staat.

NOOT. — Dit arrest is voornamelijk interessant doordat het beginsel « *patere legem quam ipse fecisti* » er op ondubbelzinnige wijze in tot uiting komt.

De Franse Raad van State heeft dit principe sedert lange jaren toegepast: o.m. in de arresten van 16 December 1904, inzake Bazenant, Delpon e.a. (Lebon, 1904, 823), van 10 Januari 1913, inzake Association amicale et professionnelle des chefs et rédacteurs de la préfecture de la Seine (Lebon, 1913, 26), van 5 Januari 1917, inzake Roch (Lebon, 1917, 19), van 26 November 1920, inzake Lenoble en Humbert (Lebon, 1920, 1003), van 12 Juli 1922, inzake Escourrou (Lebon, 1922, 601), en van 31 Januari 1938, inzake Pichard e.a. (Lebon, 1938, 102). Zelfs beschouwt de Franse Raad van State als afwending van macht (*détournement de pouvoir*) het wijzigen van een algemeen reglement om de gevolgen van een vroegere nietigverklaring wegens individuele afwijking, ongedaan te maken (arrest inzake Amicale des greffiers d'Algérie, 19 October 1938; Lebon, 1938, 767).

Ook in de Franse rechtsleer wordt het principe algemeen aanvaard: « *Les autorités administratives sont liées par leurs propres règlements* » (R. Bonnard, *Précis de droit administratif*, blz. 212). « *Tant que le règlement existe, il pose règle de droit imposable à son auteur* » (R. Alibert, *Le contrôle juridictionnel de l'administration au moyen du recours pour excès de pouvoir*, blz. 266). Vgl. M. Hauriou, *Précis élémentaire de droit administratif*, blz. 266, en diens noot in Sirey, 1913, III, 105, benevens de noot van R. Bonnard in Sirey, 1932, III, 1. Zie ook Waline, *Manuel élémentaire de droit administratif*, blz. 122-123.

In België werd het beginsel de laatste jaren fel omstreden.

Men raadplege o.m. het vonnis van de Rechtbank van Brussel, d.d. 26 Juni 1946, inzake Eschweiller (*Recueil de jurisprudence du droit administratif de la Belgique*, 1947, 33), en het arrest van het Hof van Beroep, d.d. 28 Februari 1948, in dezelfde zaak (*Recueil de jurisprudence du droit administratif et du Conseil d'Etat*, 1948, 33). Aan beide uitspraken werden zeer interessante noten gewijd, respectievelijk door Prof. P. De Visscher en Prof. J. Lespès. Op de IIIe Administratieve Dag, gehouden op 26 April 1947, waren er, in verband hiermee, interessante interventies van Prof. A. Mast, Prof. Simonard (Parijs), Prof. J. Lespès, Prof. Moureau en Prof. P. De Visscher (zie blz. 66-79 van de Brochure, uitgegeven door het Belgisch Instituut voor Administratieve Wetenschappen). Men vgl. eveneens het artikel van de heer Van den Abele, in *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen*, 1947, 55-59.

Vaak werd het probleem gesteld op zuiver formele wijze; zo werd de aandacht te zeer gewijd aan de verhouding tussen koninklijke besluiten waarover in de Ministerraad was beraadslaagd, en andere, gewone koninklijke besluiten. In die richting ligt o.i. niet de oplossing, doch wel in de beschouwing van de materiële inhoud zelf van de teksten.

Wanneer de Koning een besluit uitvaardigt met reglementair karakter, formuleert hij een rechtsregel (*règle de droit*) en stelt hij, *materialiter*, een handeling van wetgevende aard. Wanneer de Koning integendeel een individueel besluit uitvaardigt, bij voorbeeld een benoeming verleent of een disciplinaire

maatregel treft, stelt hij, *materialiter*, een handeling met uitvoerend of administratief karakter.

In de tweede hoedanigheid behoort hij zijn eigen handelingen, in de eerste hoedanigheid gesteld en die alzo deel uitmaken van het geheel der rechtsnormen van het *corpus juris*, te eerbiedigen, zolang hij die reglementen als zodanig in stand houdt.

De Raad van State heeft zich, in het arrest François, op dit materiële standpunt geplaatst en op duidelijke wijze de superioriteit bevestigd van de abstracte, algemene normen op de concrete, bijzondere rechtshandelingen, ook wanneer, in formeel opzicht, dezelfde autoriteit zowel de abstracte norm als de concrete handeling tot stand brengt.

J. D. M.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer — 15 Januari 1949

Voorzitter: M. Eyben

Raadsheren: MM. Delvaux en Malgaud

Subst. Procureur-Generaal: M. Stryckmans

Advocaten: Mrs Sneyers en Van Hoof.

Verkeer. — Onvoorzienbare hindernis. — Plotselinge stilstand op een autostrade. — Bewijslast.

De auto, die plots en zonder voor de andere weggebruikers waarneembare reden op een autostrade stopt, — zelfs afgezien van het feit, dat hij daarbij de middellijn overschrijdt — is een onvoorzienbare hindernis voor de opvolgende weggebruiker. (Art. 42 van het verkeersreglement).

Op de eerste autobestuurder — als aanlegger — rust de last te bewijzen, dat hij de vereiste voorzorgsmaatregelen genomen heeft alvorens te stoppen en dat hij zich daartoe intijds en langzamerhand heeft voorbereid.

N. V. Margarinerie Reco t/ Blockx.

Gezien het in regelmatige uitgifte overgelegde vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen d.d. 14 Juli 1948;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm en dat het tijdig werd ingesteld;

Overwegende dat uit de bestanddelen van de bundel blijkt dat de autobestuurder, in dienst van appellante, op de autostrade van Antwerpen naar Brussel rijdende, op een bepaald ogenblik en zonder dat daartoe enige reden voor de andere weggebruikers waar te nemen was, zijn vrachtauto gestopt heeft, met het gevolg dat eerste geintimeerde, die achter hem in dezelfde richting reed, in aanraking kwam met het linker achterdeel van de vrachtauto;

Overwegende dat, afgezien van de omstandigheid dat de aangereden autocamion tot stilstand was gebracht, derwijze dat de linkerkant daarvan al ware het maar in geringe mate het midden der baan overschreed, appellante, op wie als aanlegster de bewijslast rust, moet bewijzen dat haar aangestelde de vereiste voorzorgsmaatregelen genomen heeft alvorens te stoppen en dat hij intijds en langzamerhand zich daartoe voorbereid heeft; dat te dien opzichte terecht door de eerste rechter er op werd gewezen, dat op de bereden baan een tamelijk grote snelheid toegelaten wordt en dat dan ook voor alle onvoorziene manoeuvres een bijzondere voorzichtigheid wordt geboden;

Overwegende dat appellante dit bewijs niet levert en dat derhalve niet vaststaat dat, in de omstandig-

heden dewelke de aanrijding voorafgegaan zijn, het stopzetten van de auto van appellante voor geïntimeerde, die hem volgde een hindernis kon teweegbrengen, die deze redelijk kon voorzien; dat derhalve niet vaststaat dat geïntimeerde met overdreven snelheid gereden heeft; dat geen andere fout te zijnen laste bewezen is;

Om deze redenen,

Het Hof, Gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935, Aanvaardt het hoger beroep, rechtdoende, verklaart het ongegrond, dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis.

Verwijst appellante in de kosten van hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer — 25 Mei 1949

Voorzitter: M. Heyse

Raadsheren: MM. Hennequin de Villermont
en Rutsaert

Advocaat-Generaal: M. Van den Eynde de Rivieren

Advocaten: Mrs Nauwelaers en Borginon

Aansprakelijkheid van politiek delinquent jegens de Staat. — Schade bepaald op één frank.

De Staat heeft ingevolge de door de veroordeelde gepleegde strafbare feiten schade geleden, waarvan het bedrag bij gebrek aan bewijs echter bepaald wordt op één frank.

Belgische Staat (Ministerie van Financiën) t/
De Neve A.

Gezien het vonnis a quo regelmatig voorgelegd;
Overwegende dat het beroep te bekwaam tijd in de door de wet vereiste vormen werd ingesteld en dat de ontvankelijkheid ervan niet wordt betwist;

Overwegende dat de feiten, die ten grondslag liggen aan de tegen geïntimeerde wegens inbreuk op artikel 118bis W. v. S. bij vonnis van de Krijgsraad te Brusel, d.d. 18 Juli 1945 uitgesprokene veroordeling, aan appellant schade hebben veroorzaakt;

Dat inderdaad de ten laste van geïntimeerde be-
wezen verklaarde strafbare feiten in een zekere mate er toe bijgedragen hebben de goede faam der Belgische gemeenschap in het buitenland te benadelen, de duur van de oorlog te verlengen, de kosten van de weerstand te vermeederen en uitgaven te vergen om de vijandelijke actie en propaganda, die de incivieken, onder wie geïntimeerde, in de hand werkte, te keer te gaan;

Dat appellant nochtans geen stipte elementen voorbrengt van aard om het bedrag van de door hem ondergane schade te bepalen, evenmin de mate waarin bedoelde schade aan de schuldige bedrijvigheid van geïntimeerde zelf toe te schrijven is;

Dat bij gebrek aan bewijs door appellant van het bestaan van een hoger nadeel aan geïntimeerde zelf te wijten, de materiële en morele schade door hem aan appellant, door de hierboven bedoelde feiten veroorzaakt, billijk op de hierna bepaalde som dient beraamd te worden;

Om die redenen,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Het Hof, beslissende op tegenspraak,
Gehoord het eensluidend advies, door de Heer Advocaat-Generaal van den Eynde de Rivieren ter openbare zitting uitgebracht;

alle niet uitdrukkelijk toegewezen conclusiën verwerpende,

verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;
rechtdoende, doet het vonnis a quo te niet;

Wijzigende,

veroordeelt geïntimeerde de som van één frank aan appellant als schadevergoeding te betalen;

Verwijst geïntimeerde in de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Vgl. Hof Brussel, 6e kamer, 13 Mei 1949, R. W. 1948-1949, 1266. Het Brusselse Hof scheen vrijwel eensgezind het standpunt te aanvaarden om slechts een schadevergoeding van één frank toe te kennen, wanneer, zoals in casu, de Staat in gebreke blijft het vereiste bewijsmateriaal te leveren. Deze eensgezindheid blijkt thans verbroken; ten bewijze de diametraal tegenstrijdige Franse arresten van dit Hof, d.d. 7 Mei 1949 (5e kamer) en d.d. 6 Juli 1949 (2e kamer), J. T. 1949, 387 en 449. Men vgl. ook: De schadevergoedingsacties van de Staat tegen politieke delinquenten, R.W. 1948-1949, 1244 e.v., waarin sommige aspecten van de jurisprudentie zijn toegelicht, en Hof Gent, 2 Juni 1949, R.W. 1949-1950, 27.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer — 17 Januari 1949

Voorzitter: M. Thienpont

Raadsheren: MM. Van Wetter en Belpaire

Advocaat-Generaal: M. Vanhoudt

Vatbaarheid voor hoger beroep. — Hoofdvordering door partijen niet begroot. — Uitspraken over de tussengeschillen zijn derhalve ook in hoogste aanleg gedaan.

Hoofdvordering (tot verdeling en vereffening ener nalatenschap) door partijen niet begroot.

Alle uitspraken over tussengeschillen en opvolgende betwistingen, nl. die betreffende in de loop der vereffeningswerkzaamheden ontstane zwaarigheden, maken deel uit van een ondeelbaar geheel en moeten dus ten opzichte van de vatbaarheid voor hoger beroep krachtens art. 38 van de wet van 25 Maart 1876 het lot volgen van de hoofdvordering, afgezien van de waarde van elke afzonderlijke betwisting op zichzelf en van elke buiten de termijn van art. 33 van voormelde wet gedane begroting.

Bij gebrek aan begroting van de hoofdeis zijn de uitspraken over bedoelde betwistingen in hoogste aanleg gedaan.

Boyard P. en Remy J. E. t/ Boyard M., Breucq M.
en Boyard P.

Overwegende dat de hoofdeis tot verdeling en vereffening van een nalatenschap niet behoort tot die welke door de wet geschat worden;

Dat partijen nagelaten hebben, niettegenstaande zij er voor vatbaar was, deze vordering te begroten, zoals reeds werd vastgesteld door het arrest van 7 Juli 1945;

Overwegende dat alle tussengeschillen of opvolgende betwistingen, nl. die betreffende zekere zwaarigheden, die in de loop der bewerkingen van vereffening

kunnen ontstaan, deelt uitmaken van een onverdeelbaar geheel en dus, luidens artikel 38 van de wet van 25 Maart 1876, ten opzichte van de aanleg hetzelfde lot moeten ondergaan als de hoofdeis (Verbr. 23 Febr. 1888, Pas. 1888, I, 105), afgezien van de waarde van elke afzonderlijke betwisting en van elke buiten de termijn van artikel 33 van voormelde wet gedane begroting;

Overwegende dat, bij gebrek aan begroting van de hoofdeis, de betwistingen waarover het hier gaat, in laatste aanleg beslecht zijn geweest;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Verklaart ambtshalve het hoger beroep onontvankelijk, wijst het af en veroordeelt appellanten in de kosten van het hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van inbeschuldigingstelling — 10 Mei 1949.

Voorzitter : M. Verbeke.

Raadsheren : M.M. Maraite en Belpaire.

Subst. Procureur-Generaal : M. Matthys.

Bevestiging van aanhoudingsbevel door Kamer van Inbeschuldigingstelling. — Geldig ofschoon de door ziekte verhinderde gedetineerde niet is gehoord.

Indien de gedetineerde verdachte door ziekte bedlegerig is en niet kan worden vervoerd doch behoorlijk is opgeroepen, kan het aanhoudingsbevel worden bevestigd buiten aanwezigheid van de verdachte en zonder dat deze in Raadkamer of Kamer van Inbeschuldigingstelling is gehoord. De Raadkamer kan niet elders zitting houden dan in het gerechtsgebouw van haar rechtscollège, ook niet in een ziekenhuis waar de gedetineerde bedlegerig is.

O. M. t/ V. H.

Gezien het bevel tot aanhouding, tegen voornoemde verdachte afgeleverd door de heer onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Ieper, d.d. 19 April 1949;

Gezien de beschikking der raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Ieper dd. 22 April 1949, waarbij het hierboven vermeld bevel tot aanhouding, buiten de aanwezigheid en zonder verhoor van de verdachte bevestigd werd;

Gezien het beroep, door de heer Procureur des Konings te Ieper tegen voormelde beschikking ingesteld dd. 22 April 1949;

Overwegende dat dit beroep ontvankelijk is, doch als niet gegrond voorkomt;

Overwegende immers dat, na haar eerste verhoor door de onderzoeksrechter op 19 April 1949 te Ploegsteert en na aflevering op dezelfde datum van het bevel tot aanhouding hierboven bedoeld, verdachte wegens moederkoorts rechtstreeks overgebracht werd naar het O. L. Vrouw Gasthuis te Ieper en er onder bewaking der politie bleef; dat verdachte vanaf 19 April 1949 schriftelijk bericht ontving om vóór de raadkamer der rechtbank te Ieper te verschijnen op 22 April 1949 om 9 uur ten einde nopens de al dan niet bevestiging van het bevel tot aanhouding te horen

beslissen; dat verdachte echter op 22 April 1949 luidens geneeskundig getuigschrift alsook luidens proces-verbaal n° 576 dd. 22 April 1949 der rijkswacht te Ieper onvervoerbaar bedlegerig was en derhalve naar de Raadkamer in het Gerechtshof te Ieper niet kon overgebracht worden, ten einde er door deze rechtsmacht vooraf gehoord te worden;

Overwegende dat de raadkamer, na te hebben vastgesteld dat al de vereiste wetsbepalingen aangaande de aflevering van het bevel tot aanhouding nageleefd werden, alsook dat verdachte behoorlijk opgeroepen werd, doch niet verschenen is, voormeld bevel tot aanhouding in afwezigheid van de verdachte bevestigd heeft;

Overwegende dat, indien bij de artikelen 4, 5 en 20 der wet dd. 20 April 1874 voorgeschreven wordt dat, inzake bevestiging van het bevel tot aanhouding tegen hem verleend, de verdachte door de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling gehoord zal worden, deze wetsbepalingen dienen te worden verstaan in deze zin dat in geval de gedetineerde, behoorlijk opgeroepen, niet wenst of niet in staat is door gemelde rechtsmachten gehoord te worden, er niet moet overgegaan worden tot een onmogelijk verhoor (zie : Gent- K.I. dd. 19 December 1946 inzake O.M. t/Creupeland, Cyriel; niet gepubliceerd); dat het aan de raadkamer ener rechtbank niet toegelaten is elders te gaan zetelen dan in de Kamer van het Gerechtshof van haar zetel, en o.m. in enig gasthuis of plaats, waar een gedetineerde onvervoerbaar bedlegerig mocht zijn;

Dat de Rechtsmacht alleen wordt waargenomen waar de wet het voorschrijft (zie het hierboven aangehaalde arrest);

Overwegende dat de raadkamer, ten aanzien van de hierboven uiteengezette toestand, en gezien de afwezigheid van elke bijzondere vordering van de Procureur des Konings, op gevaar af het ter zake verplichtend bevel tot aanhouding wegens moord door vergiftiging te laten vervallen, derhalve met recht dit bevel in afwezigheid van de verdachte heeft bevestigd;

Gelet op de artikelen 1, 4, 19 en 20 der wet dd. 20 April 1874, 13 en 24 der wet dd. 15 Juni 1935, betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Vordert, dat het aan het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, behage het beroep ontvankelijk te verklaren, doch niet gegrond; dienvolgens de bestreden beschikking op grond der daarin vermelde wetsbepalingen te bevestigen.

.....;

Het Hof van Beroep te Gent, Kamer van Inbeschuldigingstelling;

Gezien de hiervorenstaande vordering;

Gehoord

Aannemende de beweegredenen aangehaald in het rekvisitorium van het Openbaar Ministerie;

Ontvangt het beroep en verklaart het ongegrond;

Bevestigt de bestreden beschikking.

NOOT : In de bestreden beschikking is niet vermeld, dat de verdachte kennis zou hebben gegeven, dat zij van haar verschijning in Raadkamer had afgezien en evenmin dat de verdachte in de onmogelijkheid was om te verschijnen. Volgens de heersende rechtsleer is de beschikking der Raadkamer, die deze vermelding niet inhoudt, nietig. Zie Les Nouvelles, Procédure pénale, I, Détenition préventive, nr 158; Timmermans nr. 165; Beltjens, Code d'instruction criminelle art. 4, nr 8; Répertoire pratique, V° Détenition préventive, nrs 84 en 85.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 21 April 1949.

Voorzitter : M. Stellfeld.

Rechters : MM. Ceulemans en Deripaincel.

Pleiters : Mrs J. De Raedemaeker en J. Van Alsenoy.

Huwelijksgoederenrecht. — Voorbehouden goed van de gehuwde vrouw. — Beschikkingsbevoegdheid van de man t.a.v. de goederen van de huwelijksgemeenschap. — Onmogelijkheid van de man om zijn wil te kennen te geven in de zin van art. 222, 1°, B.W. — Uitoefening van een eigen beroep door de vrouw. — Verkrijging van voorbehouden goed.

Voorbehouden goederen maken deel uit van de huwelijksgemeenschap, al vormen zij daarin een bijzondere groep.

Ingevolge art. 1421, lid 2, B. W. kan de man de goederen der gemeenschap vervreemden en bezwaren zonder medewerking zijner vrouw, omdat de wetgever veronderstelt dat de man van de opbrengst een nuttig gebruik zal maken, die daden van beschikking beschouwt als daden van «beheer» der gemeenschap.

Wanneer de man in oorlogstijd zijn vrouw verlaat om in het buitenland met een minnares te gaan samenleven, moet dit geval van «afwezigheid» gelijkgesteld worden met des mans «onmogelijkheid om zijn wil te kennen te geven» in de zin van art. 223, 1° B. W., zodat de vrouw niet verplicht is enige machtiging te vragen.

Ingevolge het laatste lid van art. 224 a, B. W. ontstaat er geen voorbehouden goed ten behoeve van de vrouw, die handel drijft met door haar man te harer beschikking gestelde goederen, noch ten behoeve der vrouw, die samenwerkt met haar man zonder daarvoor een bezoldiging te ontvangen. Zulks veronderstelt echter, dat de man het initiatief neemt tot de werkzaamheden en dat de vrouw feitelijk uit zijn handen blijft leven. Indien de vrouw het initiatief genomen heeft tot het verder exploiteren van een handelszaak, die de man zeven jaar lang eenvoudig verlaten heeft, moet aangenomen worden, dat zij gedurende dat tijdvak een eigen beroep heeft uitgeoefend en door haar beleid voorbehouden goed heeft verkregen.

Mellaerts t/ Van 't Veld.

Overwegende dat de vordering er toe strekt voor recht te horen zeggen, dat twee onroerende eigendommen, door verweerster aangekocht, respectievelijk op 28 September en op 8 December 1942, en nader in de dagvaarding omschreven, deel uitmaken van de wettelijke gemeenschap van goederen tussen partijen; dat het te vellen vonnis de titel zal uitmaken van de aldus herwonnen rechten van eiser, dit alles mits overschrijving van het vonnis ten kantore van hypotheek, verwijzing van verweerster tot de gedingkosten en uitvoerbaarverklaring bij voorraad;

1. Ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweerster tot de onontvankelijkheid der vordering besluit, aanvoerend dat deze zonder voorwerp is; dat immers gevraagd wordt te zeggen voor recht, dat de litigieuze goederen deel uitmaken van de wettelijke gemeenschap; dat verweerster enkel verklaard heeft «de aankoop te doen met behulp van voorbehouden goederen en om deze te vervangen om haar als voorbehouden goed toe te horen»; dat zij

echter terecht opmerkt dat voorbehouden goederen deel uitmaken van de gemeenschap, al maken zij daarin een bijzondere groep uit; (Vgl. De Page, T. I, nr 753 quater 2°; en Ibid. T. X, vol. I, nrs 592 en 593);

Overwegende dat eiser echter in zijn zittingsbesluiten uitdrukkelijk vraagt dat zou verklaard worden, dat bedoelde goederen «geen voorbehouden goederen van verweerster» zijn en dat zij «zonder voorbehoud» deel uitmaken van de gemeenschap, hetgeen volgens hem het werkelijk voorwerp van zijn vordering uitmaakt;

Overwegende dat eiser de strekking van het geding onvolledig uitgedrukt heeft in het beschikkend gedeelte van zijn dagvaarding, hetgeen de taak van het verweer voorzeker bemoeilijkt, maar dat in het licht van de motivering derzelfde dagvaarding, evenwel kan aangenomen worden dat deze strekking er impliciet in begrepen was; dat de vordering zodus wel ontvankelijk is;

2. Strekking van het geding :

Overwegende dat de vordering er dus toe strekt, de litigieuze goederen, die tot nog toe onder het beheer van verweerster stonden, te doen terugkeren onder het beheer van eiser, hetgeen de mogelijkheid voor hem insluit deze goederen te gelde te maken, zelfs zonder de instemming of de tussenkomst van verweerster; dat inderdaad ingevolge artikel 1421 Burgerlijk Wetboek de man de goederen der gemeenschap kan verkopen, vervreemden of met hypotheek bezwaren zonder de medewerking van zijn vrouw, omdat de wetgever, veronderstellend dat de man van de opbrengst een nuttig gebruik zal maken, deze daden van beschikking toch beschouwt als daden van «beheer» der gemeenschap;

B. Ten gronde :

Overwegende dat eiser, om de thesis van «voorbehouden goed» te ontzenuwen, verklaart dat hij in 1940 België verlaten heeft ten einde in zijn hoedanigheid van uitbater ener handelszaak, genaamd «Encre Bill», te ontsnappen aan een gedwongen samenwerking met de vijand; dat volgens hem verweerster zijn handelszaak eenvoudig voortgezet heeft en dat er, bij gebrek aan echtelijke machtiging om handel te drijven en aan een beroep, onderscheiden van dit van de man, geen spraak kan zijn van verdiensten met voorbehouden karakter;

Overwegende echter dat deze voorstelling al te doorzichtig is; dat het spookbeeld ener gedwongen samenwerking met de vijand in de grond geen reden is om het land te verlaten, daar het ergste wat er kon gebeuren hierin bestond dat de vijand de zaak gewoonlijk onder Verwaltung kon stellen; dat eiser hoegenaamd niet bewijst dat er enig gevaar bestond voor zijn veiligheid en dat het hem in elk geval niet tot eer strekt dat hij, aan enig gevaar gelovend, zijn echtgenote als «gijzelaarster» heeft achtergelaten; dat eiser niet ernstig kan betwisten en ook niet uitdrukkelijk betwist, dat de werkelijke toedracht der zaak hierop neerkomt, dat hij gedurende zijn jarenlange afwezigheid voortdurend in boelerschap heeft geleefd met een vrouw, van dewelke hij vier buitenechtelijke kinderen heeft, met dewelke hij thans nog samenleeft in een eigendom te Knokke, dat reeds op 23 April 1940 op haar naam aangekocht werd; dat derhalve in al die omstandigheden de drijfveer van eiser's vertrek moet worden gezocht en niet in patriotische motieven;

4. In rechte :

Betreffende het zogezegd ontbreken der echtelijke machtiging :

Overwegende dat dit middel van eiser faalt, daar verweerster zich tijdens de afwezigheid van haar man in het geval bevond, dat voorzien is door art. 222, 1° B.W., nl. haar man in de onmogelijkheid was zijn wil te kennen te geven, dat immers wanneer de man, in volle oorlog, de moeilijkheden van verkeer, briefwisseling en opsporing kennende, zijn vrouw op een lichtzinnige wijze verlaat en zich in de vreemde «onvindbaar» gaat maken om er ongestoord met een minnares te kunnen samenleven, dit geval van «niet aanwezigheid» mag gelijkgesteld worden met «de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven»; (Vgl. De Page, T. I, nr 730); dat zodus in die omstandigheden verweerster niet gehouden was enige machtiging te vragen; dat anderzijds, zohaast verweerster terug contact bekomen heeft met aanlegger, zij de nodige machtiging aan de Rechtbank heeft gevraagd en dat zij deze bekomen heeft bij vonnis dezer Rechtbank, 1ste Kamer, dd. 3 Juni 1948, meer nog: dat bedoeld vonnis verweerster over heel de lijn voldoening geeft wat betreft het handelsregister, de postcheckrekening, enz. ...;

Betreffende de kwestie van afzonderlijk beroep:

Overwegende dat eiser de laatste alinea van art. 224a B.W. inroept; dat er inderdaad geen voorbehouden goed ontstaat voor de vrouw, die handel drijft met goederen haar door de man ter beschikking gesteld, of voor de vrouw, die samenwerkt met haar man zonder speciale bezoldiging; (Vgl. o.m. Les Nouvelles, T. I, 197; Burg. Rechtb. Antwerpen, 1ste Kamer, 11 Juni 1948, in zake Van den Eede t/ Raedemaeker);

Overwegende dat zulks echter veronderstelt dat de man een initiatief neemt aan hetwelk hij zijn vrouw laat medewerken; en wel zodanig dat de vrouw, alhoewel arbeidende, in feite toch blijft leven uit handen van de man, die de werkelijke spil is van haar bedrijvigheid en haar bestaan;

Overwegende dat ter zake eiser niet bewijst, dat hij iets ter beschikking van zijn vrouw heeft gesteld; dat hij eenvoudig zijn handelsfonds heeft achtergelaten zonder zich er verder om te bekommeren; dat deze toestand veel gelijkenis biedt met de verlating (l'abandon), die van bedoelde zaak een «res derelicta» maakt, vatbaar voor inbezitneming door de «primus occupans»; dat alhoewel een handelsfonds tegenwoordig over 't algemeen beschouwd wordt als een onlichamelijke roerende zaak (Vgl. Frédéricq, T. II, nr 6), toch vaststaat dat het vatbaar is voor bezit en zelfs voor verkrijgende verjaring (De Page, T. II, vol. II, nr 1272 en 1273), zodat wel dient aangenomen te worden dat ook de verlating er van juridisch mogelijk is; dat in elk geval vaststaat dat, indien verweerster niet zelf en zonder enige tussenkomst van haar man, het initiatief had genomen, bedoeld handelsfonds in 7 jaar tijds totaal vervallen en verloren zou gegaan zijn; dat er in die omstandigheden wel aanleiding kan bestaan eiser schadeloos te stellen voor de waarde, die het fonds vertegenwoordigde op het ogenblik dat hij het achterliet, maar dat niet ernstig kan volgehouden worden dat het fonds, waarin verweerster al die tijd gewerkt heeft en zoals het thans geworden is, nog «zijn» handelsfonds zou zijn;

Overwegende dat verweerster evenmin samengewerkt heeft met eiser, daar deze in gebreke blijft te bewijzen en niet aanbiedt te bewijzen, dat hij gedurende die 7 jaar ooit naar zijn handelsfonds heeft uitgezien;

Overwegende dat verweerster in de grond dus een beroep heeft uitgeoefend, onderscheiden van dit van de man, daar zij gewerkt heeft tijdens de langdurige periode waarin eiser zonder bekend beroep is geweest;

Om deze redenen:

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak;

Na er over beraadslaagd te hebben: alle andere en verdere besluiten van de hand wijzende;

Verklaart de vordering ontvankelijk, doch ongegrond, wijst ze af en veroordeelt eiser in de kosten des gedings.

NOOT: Tegen bovenstaand vonnis werd hoger beroep ingediend.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

21 Juni 1949

Voorzitter: M. Winants

Bijzitters: MM. Strauwen en Alsteens

Advocaten: Mters Thone en Van Dessel

Verkeer. — Wederzijdse verkeersfouten. — Gedeelde aansprakelijkheid. — Vergoeding voor morele schade.

Aanrijding van een wielrijder door een achteroprijdende auto. — Onvoldoende oplettendheid van de autobestuurder. — Onverlicht rijwiel. — Gedeelde aansprakelijkheid: 1/3 ten laste van de autobestuurder, 2/3 ten laste van de fietser (het slachtoffer). Toegekende schadevergoeding voor de morele schade: a) aan de vader van het ongehuwd slachtoffer; b) aan de mede-inwonende broer, halfbroer en halfzuster; c) aan de gezamenlijke erfgenamen (ieder naar verhouding van zijn erfdeel) wegens door het slachtoffer vóór zijn overlijden geleden pijn en smart (zie nader het vonnis).

O.M. en erfgenamen van Gelabbeek, b.p., t/ Machiels.

Overwegende dat de samenhangende betichting verjaard is, daar de laatste daad, waarbij de verjaring gestuit werd, het bevel van verwijzing van de Raadkamer is van 10 Maart 1948;

Overwegende echter dat om het even welke overtredingen van het verkeersreglement als bestanddelen van het wanbedrijf, voorzien bij de hoofdbetichting, kunnen weerhouden worden;

Overwegende dat uit de bundel en het onderzoek ter zitting blijkt dat het slachtoffer per fiets en betichte, bestuurder van een zware vrachtwagen, beiden uiterst rechts op de rijweg in de richting Zutendaal reden; dat het achterste spatbord van de fiets door het rechter gedeelte van de voorste schokbreker van de vrachtwagen gevat werd; dat de beschadigingen van de fiets en van de vrachtwagen ook duidelijk aantonen, dat de fiets en de vrachtwagen zich overlangs achter elkaar op de rijweg bevonden toen het ongeval gebeurde; dat, in strijd met de beweringen van betichte, het slachtoffer dus niet door een plotse beweging van links naar rechts van de rijweg voor zijn vrachtwagen gekomen is; dat betichte bekent het slachtoffer slechts op enkele meters vóór zich bemerkt te hebben, alhoewel zijn weglichtwerpers aangestoken waren en daar, waar het ongeval gebeurd is, de rijweg recht loop; dat de fiets van het slachtoffer rondom 10 uur 's avonds noch van voor noch van achter verlicht was;

Overwegende dat de omstandigheid dat betichte het slachtoffer te laat bemerkt heeft, hem als een fout dient aangerekend te worden; dat de hoofdbetichting dus bewezen is;

Overwegende dat er ten voordele van de betichte verzachtende omstandigheden bestaan, voortspruitende uit zijn goed verleden;

Overwegende dat het slachtoffer eveneens een grote fout begaan heeft doordat het zonder verlichting op de rijweg reed;

Overwegende dat de verantwoordelijkheid voor de gevolgen van het ongeval voor een derde ten laste van de betichte en voor 2/3 ten laste van het slachtoffer dient gelegd te worden;

Overwegende dat ter zitting van 12 April 1949 de vader van het slachtoffer, alsook zijn vijf broeders: Jan-Hendrik, Jozef-Leonard, Frans-Adolf, Albert-Jozef en Hendrik-Cornelis, zijn zuster Helena-Anna, zijn halve broeder Marcel-Jan en zijn halve zuster Anna-Maria, zich burgerlijke partij gesteld hebben tegen de betichte;

Betreffende de vader :

Overwegende dat aan deze burgerlijke partij volgende sommen toekomen wegens stoffelijke schade :

a) betaalde sommen voor verzorging: 250 + 3.000 + 660 = 3.910 frank; b) begrafenis-kosten, die normaal niet door haar zouden uitgegeven geworden zijn, ten belope van 8.000 frank;

Overwegende dat de rouwklederen in vervanging van andere klederen gedragen worden; dat dus geen vergoeding wegens rouwkleding kan toegekend worden;

Overwegende dat de burgerlijke partij niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen, dat zij een gedeelte van de door het slachtoffer behaalde winsten genoot;

Overwegende dat de morele schade, door de burgerlijke partij wegens verlies van haar zoon geleden, ex aequo et bono op 60.000 frank dient beraamd te worden;

Betreffende de met het slachtoffer inwonende burgerlijke partijen :

Overwegende dat de morele schade wegens het overlijden van het slachtoffer ex aequo et bono dient beraamd te worden :

wat de broeder Jozef-Leonard betreft op 6.000 fr.;

wat de halve broeder Marcel-Jan en de halve zuster Anna-Maria betreft, ieder op 3.000 fr.;

Betreffende de eis van de burgerlijke partijen als erfgenamen van het slachtoffer :

Overwegende dat het slachtoffer pas twee dagen na het ongeval overleden is en het bewustzijn behouden heeft, vermits het met zekere familieleden en met betichte zelf nog gesproken heeft; dat een vergoeding om geleden pijn en smarten van 30.000 fr. aan de burgerlijke partijen jure hereditatis dient toegekend te worden;

.....

vredegerecht te antwerpen

2e Kanton. — 7 October 1948.

Pl. Vrederechter : M. Majean.

Pleiers : Mrs. Jacobs en Wilmots.

1. Geding voor de vrederechter. — Overlijden van een een der partijen. — Hervatting van het geding ?
2. Beslissende eed. — Voorschrift van art. 1359 B.W.

1. Het geding voor het vrederecht is in staat van wijzen, zodra de zaak ter zitting is ingeleid en in

beraad gehouden, ongeacht of de in die zitting door partijen voorgebrachte middelen later nog schriftelijk zijn verduidelijkt of aangevuld. Het na bedoelde zitting overlijden van een van partijen schorst derhalve niet het geding, zodat er geen aanleiding bestaat tot hervatting van het geding.

2. Een beslissende eed kan niet worden opgedragen omtrent hetgeen een ander persoon dan hij, aan wie de eed is opgedragen, zou hebben gezegd, daar zulks niet een aan laatstgenoemde « eigen feit » is. (Art. 1359 B. W.)

Moorkens t/Fret.

Overwegende dat verweerder de noodzakelijkheid opwerpt van een hervatting van het geding, daar aanlegster in de loop ervan, namelijk op 28 Juli 1948, overleden is;

Overwegende dat op dat ogenblik de zaak, ingeleid op 20 Mei 1948, in beraad gehouden was;

Overwegende dat het er op aankomt te weten of, gezien dit feit, de hervatting van het geding nog nodig was;

Overwegende dat, bij gebreke van een uitdrukkelijke wettekst in art. 8 en volgende van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, deze vraag moet opgelost worden met behulp der algemene regels van rechtspleging en inzonderheid van de voorschriften betreffende de gewone rechtbanken, aangepast aan den eigen aard der uitzonderingsrechtbank, welke het Vrederecht is.

Overwegende dat voor het Vrederecht de rechtspleging als regel mondeling geschiedt, zoals onder meer door art. 9 en 12 bevestigd wordt; dat de middelen er « simul et semel » voorgebracht worden en de uitspraak er verondersteld is op de banken gegeven te worden;

Overwegende dat, ongeacht of die middelen in een later geschrift geconcretiseerd of uitgebreid worden, zij geacht worden ter zitting te zijn voorgebracht;

Overwegende dat een tegenovergestelde thesis er zou toe leiden, dat buiten de zitting of het tegensprekelijk debat besluiten zouden kunnen genomen worden;

Overwegende dat de bepalingen van de art. 342 en 343, ontdaan van hetgeen eigen is aan de burgerlijke rechtbank, moeten toegepast worden op de uitzonderingsrechtbanken;

Overwegende dat hieruit volgt dat in het huidig geding de zaak in staat was van het ogenblik dat ter zitting de partijen hunne uitleggingen, hoe bondig samengevat ook, gegeven hebben, en aan de rechter vroegen ze in beraad te nemen;

Overwegende dat het feit dat zij nog nota's gewisseld hebben, zelfs na het overlijden van aanlegster, hieraan niets veranderd heeft, daar deze nota's geen akten van procedure meer zijn;

Overwegende dat er dus geen grond bestaat tot hervatting van het geding;

Overwegende dat er evenmin aanleiding bestaat tot het inwilligen van de opdracht van een gedingbeslissende eed aan de zuster van aanlegster; dat een eed immers slechts kan opgedragen worden aan de partij voor een feit, dat haar eigen is;

Overwegende dat de gedingbeslissende eed of, ja dan neen, een ander persoon dan degene die hem aflegt, iets zou gezegd hebben, aan deze voorwaarde niet voldoet.

(Het overige zonder belang).

BIBLIOGRAPHIE

LES PANDECTES BELGES. - Tôme cent vingt-huit, quater, - 1949. - Maison Ferd. Larcier. - Brussel. - 1949.

Het verschijnen van dit nieuwe deel der Pandectes belges heeft een uitzonderlijke betekenis. Eerst en vooral omdat dit deel het laatste zal zijn van de reeks en het uitgebreide werk der Pandectes belges hiermede wordt afgesloten.

Dit leidt er ons toe een terugblik te werpen op dit ontzaglijk gewrocht, waarvan het eerste deel verscheen in 1878 en dat thans is beëindigd na 70 jaar onafgebroken arbeid en doordrijvingsvermogen.

Wanneer wij die lange rij boekdelen overzien voelen wij ons vol eerbied in de eerste plaats voor degenen die dit reusachtig werk hebben ontworpen en verder voor het groot aantal vooraanstaande juristen die er het beste aan gegeven hebben van hun kennis en hun werkkraft. Het dient gezegd dat de uitgave van dergelijk uitgebreid verzamelwerk, in een zo klein land als België, oprechte bewondering verdient.

Niet het minst dient hulde gebracht aan het Huis Larcier, dat gedurende een zo lange periode de publicatie van de Pandectes belges heeft verzekerd en dat, welke ook de materiële omstandigheden mogen geweest zijn en spijs de beide wereldoorlogen, de uitgave heeft verzorgd in technisch volstrekt onberispelijke voorwaarden.

Voorzeker lijdt de uitgave van de Pandectes belges aan een zeer groot euvel, tengevolge van het feit dat de delen, die nu reeds jaren geleden werden uitgegeven, hopeloos verouderd zijn en meer een historische dan een praktische waarde hebben. Toch dient het gezegd dat ook deze oudere banden, al zijn ze niet meer van direct belang voor de hedendaagse praktijk, een schat wetenswaardigheden bevatten en dat geen enkel jurist, die een probleem bestudeert, tevergeefs de verhandelingen, die in de Pandectes werden gepubliceerd, naslaat.

Al mogen nieuwere uitgaven van meer onmiddellijk nut zijn, toch behoudt het geheel der Pandectes belges een onschatbare waarde en waar dit werk thans na zoveel moeite en zoveel inspanning eindelijk afgesloten is, past het voorzeker het te begroeten als een product van uitzonderlijke betekenis in het geestelijk patrimonium van ons land.

* * *

In het laatste deel, dat thans van de pers is gekomen, vinden wij vooraan een uitvoerige inleiding, van de hand van Mr Fernand Passelecq. Het is een inleiding van bijzondere aard, namelijk een verslag over een aantal gesprekken die Mr Passelecq heeft gevoerd in de jaren 1921-1923 met de ontwerper van de Pandectes belges, Mr Edmond Picard, terwijl deze zich uit het balieleven had teruggetrokken en zijn laatste levensjaren doorbracht in zijn landelijke woning te Dave aan de Maas.

Het is een piëteitvolle gedachte geweest in dit laatste deel van de Pandectes belges hulde te brengen aan de stoere werker en de grote jurist die Edmond Picard was, aan wiens initiatief de publicatie van de Pandectes te danken is.

Het relaas van deze gesprekken, die kunnen gelden als een geestelijk testament van Edmond Picard, vormt een soort synthese van heel zijn denken en handelen. Wij vinden er zijn grote figuur in terug met al haar uitzonderlijke gaven en ook al haar zwakheden.

Onvoorwaardelijk te bewonderen is de verheven

opvatting die Edmond Picard aan de dag legt betreffende de taak van de advocaat, de betekenis van zijn sociale zending en de strenge plichtenleer waaraan elk lid van de balie gebonden is. Op dit gebied blijft zijn leven en zijn werk een lichtend voorbeeld voor al degenen die de advocatuur beoefenen. De passie met dewelke hij in de advocaat enkel en alleen « le défenseur » kon zien, met al de gevolgen die een onverzoonlijke verwerkelijking van dit begrip na zich sleepte; de onbaatzuchtigheid en de opofferingsgezindheid, die hij als eerste plicht stelde voor al de leden der balie, zullen steeds de blijvende boodschap zijn die Edmond Picard aan zijn confraters heeft willen brengen.

De gelijkheid tussen de verdediging en de beschuldiging en het onontbeerlijk karakter van het optreden van de verdediger bij de rechtsbedeling zijn axioma's die hij steeds opnieuw in het licht gesteld heeft en door dewelke hij zijn eigen leven steeds heeft laten leiden.

In welke striemende bewoordingen spreekt hij tegenover Mr Passelecq zijn minachting uit voor de menigvuldige afwijkingen, die hij in de laatste jaren van zijn leven heeft menen vast te stellen bij zijn confraters. Wie overtuigd is van de onvergankelijke waarde der traditionele beginselen, die het leven der balie en de rechtsbedeling in het algemeen beheersen, zal goed doen bij gelegenheid deze laatste gesprekken met Edmond Picard te herlezen.

Doch ook zijn zwakheden komen scherp naar voren in deze gesprekken: zijn fanatiek anti-semitisme; zijn overtuiging dat hij in de wetenschappelijke werken, die hij publiceerde, een bijdrage geleverd had van uitzonderlijke waarde op het gebied van de algemene rechtsleer. Vooral dit laatste doet pijnlijk aan.

Picard is van mening dat zijn « Le droit pur » en « Les grandes fresques du droit » kunnen gelijkgesteld worden met de grootste rechtsphilosophische scheppingen van alle tijden en hij meent persoonlijk nieuwe inzichten te hebben geopend, die volledig de rechtstheorie zouden hebben omgewoeld, dan wanneer deze werken niet anders kunnen bestempeld worden dan als oppervlakkige journalistiek, die elke wetenschappelijke waarde mist en zij ten slotte volstrekt niet meetellen in de evolutie van de wetenschap der rechtstheorie.

Deze vergissing omtrent de betekenis van zijn theoretische geschriften doet natuurlijk niets af aan de waarde van Edmond Picard als beoefenaar van het positief recht, als groot advocaat, als animator op alle gebied.

Als synthese van een leven als het zijne mogen de gesprekken, waarvan ons door Mr Passelecq verslag wordt uitgebracht, uiterst kenschetsend genoemd worden.

* * *

Wij menen nog de bijzondere aandacht te moeten vestigen op de merkwaardige verhandeling die meer dan de helft van het thans verschenen deel in beslag neemt, « Usages et règles des magistrats ». Deze verhandeling, die verschijnt onder zulke gewrongen en abnormale titel, ten einde haar in alfabetische orde in het geheel der Pandectes te kunnen inlassen, vormt eigenlijk een breed opgevatte uiteenzetting van alle aanlegenheden die verband houden met de magistratuur en het is stellig dat een titel als « Le magistrat » oneindig beter zou passen voor dit lijvig geschrift.

Al wat betreft de deontologie der magistratuur, de voorrechten en het tuchtrecht der magistraten, de innerlijke orde der hoven en rechtbanken, de aanwerving, de wedden, vergoedingen en pensioenen, het statuut der bijgevoegde magistratuur, de aanstelling

en de ontslagneming, de verhouding tussen gezeten magistraten en parket, de rol van de magistraat op de zitting, de verhouding tussen rechters en advocaten, de proceduurincidenten en eindelijk de techniek van het vonnis, dat alles wordt uiteengezet met een bevoegdheid, een volledigheid en een onuitputtelijke documentatie, die van dit laatste deel der Pandectes een onmisbare handleiding maken voor al degenen die betrokken zijn bij de rechtsbedeling.

Deze verhandeling heeft echter een veel hogere waarde dan het praktisch nut dat haar eigen is. Alle hoofdstukken zijn sterk historisch gefundeerd en het is een genot de tegenwoordige toestand van ons gerechtsapparaat te zien groeien doorheen de verschillende historische perioden en aan de hand van een overvloedige documentatie zijn heel wordingsproces te kunnen overzien. Zelden werd in een verhandeling der Pandectes op zo gelukkige wijze de historisch-wetenschappelijke uiteenzetting gepaard aan de studie der praktische rechtsvoorschriften die heden ten dage in voege zijn.

Misschien kan men zich wel afvragen of de auteur niet in overdreven mate zijn aandacht gevestigd heeft op de toestand van de rechtsbedeling in Frankrijk, al valt er natuurlijk een zeer groot parallelisme te constateren tussen de evolutie van het Frans gerecht en dit van ons land. Misschien had men ook mogen verhoppen dat de auteur in dezelfde mate zijn aandacht zou gevestigd hebben op het groeiproces van de rechtsbedeling in Nederland, waar de grondslagen van de rechtstaat en van de democratische staatsordering geleid hebben tot rechtsinstellingen die zoveel gelijkenis vertonen met deze van ons land en waarin wij in vele gevallen nuttige gegevens zouden kunnen vinden.

Dit alles neemt niet weg dat de verhandeling zoals ze thans gepubliceerd is, een wetenschappelijk werk uitmaakt van grote waarde, waarin alle vraagstukken betreffende de magistratuur op de meest grondige wijze zijn doorvorst en met diep wetenschappelijke geest zijn behandeld.

Het is stellig dat dit laatste deel van de Pandectes belges een van de allerbelangrijkste uit de serie kan genoemd worden.

René Victor.

Mr Dr H. F. A. VOLLMAR, Duizend vragen over Nederlands Burgerlijk Recht. Supplement behorend bij de Inleiding tot de studie van het Nederlands Burgerlijk Recht. — Zwolle, N.V. Uitgeversmaatschappij Tjeenk Willink, 1949, 72 blz.

In de vorige jaargang van het Rechtskundig Weekblad (kol. 125-126) kondigden wij de verschijning aan van Völlmar's Inleiding tot de Studie van het Nederlands Burgerlijk Recht (638 blz.), waarin de hoofdzaken van het Nederlands Burgerlijk Recht, onder terzijdelating van alle minder belangrijke kwesties, zijn behandeld. In het voorwoord van het thans verschenen boekje schrijft Völlmar o.a.: «In Engelse en Amerikaanse handleidingen voor de studie van recht en economie komen vaak aan het einde van ieder hoofdstuk, vragen voor welke de student de gelegenheid geven zichzelf op de proef te stellen en waarin de voornaamste punten van de behandelde stof nog eens naar voren worden gebracht. Nederlandse studiewerken — met uitzondering van de meer elementaire welke bestemd zijn voor middelbaar onderwijs e.d. — plegen dergelijke vragen niet te

bevatten. Weliswaar bestaan enkele verzamelingen van rechtskundige vraagstukken, doch een bepaald repetitieboek ontbreekt tot dusverre. Zo kwam de gedachte bij mij op om, in aansluiting aan mijn Inleiding, het onderhavige geschrift op te stellen waarin de student gelegenheid vindt zich zelf te testen.»

Het boekje bestaat feitelijk uit twee stukken. In het eerste stuk (blz. 4-51) zijn precies duizend vragen geformuleerd: teneinde de omvang van de uitgave te beperken zijn achter de meer eenvoudige vragen geen antwoorden vermeld, alleen is daar verwezen naar de desbetreffende nummers van de Inleiding. De meer ingewikkelde vragen en de vragen die in de Inleiding niet of niet voldoende hun beantwoording vonden, werden in het tweede stuk (blz. 52-71) van antwoorden en/of opmerkingen voorzien. Bij deze antwoorden en/of opmerkingen is hier en daar rekening gehouden met nieuwe literatuur en met enkele recente arresten van de Hoge Raad.

Afgezien van het onmiddellijk doel van dit geschrift: de Nederlandse studenten tot repetitieboek te dienen, zal het aan de Belgische jurist, die vragen van Nederlands burgerlijk recht te beantwoorden krijgt, goede diensten kunnen bewijzen.

Prof. Dr M. DAVID, Een nieuw ontdekte Babylonische Wet uit de tijd vóór Hammurabi. (Uitgave vanwege de stichting voor niet-Westers recht, nr 3), Leiden, E. J. Brill, 1949, 28 blz.

In 1945 en 1947 werden tijdens opgravingen bij Tell Abu Harmal, gelegen aan de zuidelijke grens van Bagdad, twee grote kleitabletten gevonden waarop de tekst van de oudste tot nu toe bekende wet geschreven is. Deze wet, die in het Akkadisch (waarmede de Semietische taal van Babylonië en Assyrië wordt aangeduid) gesteld is, werd tijdens de regering van Bilabama, koning van Eshnunna (tegenwoordig Tell Asmar, 50 km. Noord-Oostelijk van Bagdad) uitgevaardigd. Koning Bilabama heeft in de tijd van de zgn. 3^e Dynastie van Ur geregeerd, dus 250 jaren vóór Hammurabi, waarvan op grond van het moderne onderzoek wordt aangenomen, dat hij omstreeks 1700 vóór Christus geleefd heeft. De gevonden wet dateert dus uit de 20^e eeuw vóór onze tijdrekening en is derhalve de oudste die wij op het ogenblik kennen.

Aan de studie van deze wet, die het stadrecht bevat van Eshnunna en die een korte praeambule van zeven regels en negen en vijftig paragrafen beslaat (bevens de sporen van waarschijnlijk nog twee paragrafen), is deze brochure van de bekende Nederlandse rechtshistoricus gewijd. Na gewezen te hebben op het onvolledige en economische karakter alsmede op de systematiek van deze wet, bespreekt hij bondig de voornaamste voorschriften (huwelijksrecht, vermogensrecht, positie van de slaaf, strafrecht), waarvan door hem samen met prof. Götze uit New Haven een uitvoerige bewerking wordt voorbereid. «Zonder de betekenis van de nieuwe vondst te overschatten zijn wij, aldus Prof. David, dankbaar, dat wij door de ontsluiting van deze bron de geschiedenis van de oudste ons bekende cultuur, waaraan het later Israël en de Hellenistische wereld veel te danken hebben, voor een verdere periode van circa 2 ½ eeuw, dus tot het begin van het tweede millenium vóór Christus beter kunnen overzien.»

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Een buitengewone algemene vergadering van het Verbond zal plaats hebben te Brussel op Zaterdag 22 October, om 14 u. 30. — Dagorde:

Rouwulde aan Mr Reuter, Stafhouder van Aarlen, door Mr Emile Janson.

Rouwulde aan Mr Bruggeman, Stafhouder van Oudenaarde, door Mr Lagae.

Het fiscale vraagstuk: gisteren, vandaag en morgen.

CONFERENTIE DER BALIE TE GENT

Tuinfeest bij de Conferentie der Balie te Gent

Reeds twee dagen na de opening van het rechterlijk jaar was de nieuwe voorzitter, Mr Demeester, op 17 September, te 3 uur, klaar om 73 confraters met hun dames op een tuinfeestje te ontvangen.

Het goede weder speelde mee. Om beurt kregen we luimigheden en oude studentenheerlijkheden, afgewisseld met muzikale en vocale zeer goed geslaagde keuzestukken, door beroepsartisten van de Opera vertolkt.

Pas was de voorzitter klaar met zijn welkomswoord en een bijzonder grappige groet voor de aanwezige dames, of de voorzitter van de Conférence française werd tot een broederlijke «Ave confrater»-dronk genodigd. Het verging heerlijk.

De heer Stafhouder Mr Boddaert, met de leden van de Raad der Orde, Mrs Duchène, De Cordier, Dobbeleere, Haché, Goossens en De Rycke, wilden niet ten achter blijven en salamanderden ad fundum op de zwier en de tier, de groei en de bloei van de Conferentie tot algemene pret van de aanwezigen.

Als deken van de jongmans wist Mr Debra zelfs nog de bergen van Tabor liggen. Voordragers en zangers kwamen nu uit eigen midden, waarbij Mrs St. De Vos, Delva, Dhoge en Cleymaet zich onderscheidten. Plots kregen we een kort sportesbattement, waarbij Mr De Sutter in een record van 4 seconden zich op een koordladder zwierde, zonder iemand het hem nog wist te verbeteren.

Het was een feestje van de bovenste plank, waarbij niets te kort was. Daarmee was 't nog niet geëindigd. Daar gingen de gekleurde lichtjes aan en het werd een gezellig dansuurtje, waar Mr Cammaert met steeds nieuwe groepspelen de jolige atmosfeer handhaafde.

Er had nooit in jaren zo een gezellige confraterniteit geheerst. Mr Duchène spaarde dan ook zijn lof en dank niet voor mevrouw Demeester en onze voorzitter, welke door hun onovertreffbare gastvrijheid zo een heerlijke vreugde hadden weten te verschaffen. Om 10 uur vertrok de lange rij auto's terug naar de stad.

De verontschuldigen van Staatsminister De Schrijver, Baron Fredericq en anderen waren «met redenen omkleed», maar voor de volgende gelegenheid kunnen we ons aan 150 man verwachten.

MEDEDELINGEN

OPENING VAN HET NIEUWE ZITTINGSJAAR VAN DE GERECHTEN

Op 15 September jl. werd op de traditionele plechtige wijze het nieuwe gerechtelijke zittingsjaar geopend.

Bij het Hof van Verbreking werd de mercuriale uitgesproken door advocaat-generaal Colard, die in het Nederlands handelde over de plaats van de vrouw in de rechterlijke organisatie.

De Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, de heer Pholien, had als onderwerp van zijn Franse openingsrede gekozen de geschiedenis van een te Brussel gesmeed komplot op 9 November 1818 tegen het leven van de Russische Tsaar. Terwijl te Luik Procureur-Generaal Tahon leven en werk belichtte van een burgemeester van Luik uit de 17e eeuw, Guillaume de Louvrex, bekend jurist en raadsman van Fénelon, sprak Procureur-Generaal Bekaert te Gent over de functie van de rechterlijke macht in het voorbereidend strafonderzoek.

De voordrachten van de heren Colard en Bekaert zullen in het R. W. verschijnen.

VERVROEGDE INVRIJHEIDSTELLING VAN POLITIEKE DELINQUENTEN

Onze confrère, Mr Willem Melis, heeft in de «Vlaamse Linie» (Brussel) van 2 September jl. een artikel gepubliceerd waarin hij opkomt voor de spoedige liquidatie van de repressie. Aan het slot daarvan formuleert hij in tien punten een reeks voorstellen, die z.i. van aard zijn om een einde te stellen aan de schreeuwende ongelijkheid in de bestraffing van de politieke delinquenten.

De ongelijkheid in de bestraffing van de politieke delinquenten is inderdaad een probleem, hetwelk door de bevoegde instanties dringend zou moeten worden opgelost. De tien punten van Mr Melis, die wij hierna laten volgen, illustreren op treffende wijze het ernstige en dringende karakter van deze aangelegenheid.

1. — Vooreerst zou het departement van Justitie de normen, volgens dewelke de strafherleidingen worden toegepast, moeten aanpassen aan de meest matige straffen die sedert 1947 in het rechtsgebied van het Militair Hof van Gent werden uitgesproken voor gelijkaardige gevallen.

2. — Voor wat de voorwaardelijke invrijheidsstelling betreft, zou de wet Lejeune onmiddellijk moeten worden van toepassing gebracht en wel zodanig dat alle gedetineerden, die één derde van hun straf hebben ondergaan, binnen de maand naar huis worden gestuurd.

3. — Er zou veelvuldig gebruik moeten worden gemaakt van de faculteit om oude mensen, zieken en verminkten in voorlopige vrijheid te stellen. Met de vigerende administratieve reglementen is het praktisch onmogelijk een voorlopige invrijheidsstelling wegens ziekte te verkrijgen, wanneer de gedetineerde niet werkelijk in direct stervensgevaar verkeert.

4. — De minister zou daarenboven speciale clementiemaatregelen moeten treffen voor de gedetineerden, oud-strijders van de oorlog 1914-1918.

5. — Iedere clementiemaatregel, hetzij begunadiging, hetzij voorwaardelijke invrijheidsstelling, vergt een voorafgaand onderzoek. Zo zegt artikel 3 van de wet van 31 Mei 1888 op de voorwaardelijke invrijheidsstelling en veroordeling (wet Lejeune), dat «de invrijheidsstelling wordt bevolen door de minister van Justitie, na ingewonnen bericht van het parket dat de vervolging heeft uitgeoefend en van de Procureur-Generaal van het rechtsgebied of van de Auditeur-Generaal, alsmede van de bestuurder en van de commissie ter beheer der strafinrichting». Er moeten dus vier adviezen worden ingewonnen.

Voor de graciëring van de incivieken wordt het dossier gewoonlijk nog voorgelegd aan een adviescommissie van verzetslieden die hiervoor speciaal in het leven werd geroepen.

Tot welke administratieve paperasserie deze ingewikkelde procedure leiden moet, daar waar er duizenden dossiers op deze wijze worden gemanipuleerd, met alle materiële vergissingen die daaruit kunnen voortvloeien, is licht te begrijpen.

Een jarenlange ervaring heeft ons geleerd in welke angels en voetklemmen een dossier kan terechtkomen en blijven steken. Alleen een drastische vereenvoudiging kan hier een doeltreffende oplossing brengen.

6. — In de dossiers bevindt zich niet het strafrechtelijk bundel van de gedetineerde, maar slechts een feitenexposé door het parket overgemaakt. Maar al te vaak is dit exposé niet anders dan de beschuldigingsacte zelf, waarin geen rekening wordt gehouden met de feiten die als niet bewezen uit de zaak werden verwijderd. Het kan dus gebeuren dat de commissies advies moeten uitbrengen op een dossier waarin op zijn minst een totaal vals klimaat is blijven hangen.

7. — Wanneer de minister ertoe besluit, op grond van ongunstige adviezen, de voorwaardelijke invrijheidsstelling te verdagen, heeft men de gewoonte de procedure der adviezen te herbeginnen. Het dossier moet dan op een bepaalde datum opnieuw worden voorgelegd. Gewoonlijk komt het dan met een respectabel aantal weken vertraging weer op het Cabinet. Zou het niet eenvoudiger zijn en even conform aan de wettelijke voorschriften om in dergelijke gevallen de invrijheidsstelling in principe toe te staan, maar op een datum die min of meer in overeenstemming is met de adviezen?

8. — Absoluut onaanvaardbaar is het feit dat in het jaar 1949 nog steeds advies moet worden ingewonnen bij mensen, die zich in het repressieapparaat hebben laten leiden door een fanatieke partisanengeest en niet door de zin voor gematigdheid, die steeds heeft voorgezeten bij de Belgische magistratuur. Hier kan en moet de minister van Justitie onverwijld ingrijpen, wil hij niet het risico lopen, alle goede bedoelingen ten spijt, heel zijn opzet in het honderd te zien lopen.

Hij zal ook maatregelen moeten treffen om te beletten dat de dossiers, die voor advies worden uitgezonden, ergens op een tafel één of twee maanden blijven rusten, zoals dit maal al te vaak is gebeurd.

9. — De minister van Justitie mag zich er niet toe beperken gratie-maatregelen voor te stellen voor veroordeelden van 1945-1946. Zelfs in 1949 werden nog vonnissen en arresten uitgesproken die werkelijk verbluffend zijn en die eveneens bij hoogdringendheid moeten worden herzien.

10. — Last but not least zou de minister van Justitie er goed aan doen eens een ernstig onderzoek in te stellen naar de sabotage uit onwil en de sabotage uit *laisser-aller* in verschillende raderwerken van zijn administratie en die oorzaak is van zoveel nutteloze vertraging. Er zijn plichtbewuste ambtenaren genoeg in zijn departement, en ook in de gevangenissen, die hem de sabotage zullen aanwijzen.

OPRICHTING VAN HET INTERNATIONAAL BUREAU DER OCTROOIEN TE 'S GRAVENHAGE

Op 6 Juni 1947 werd te 's Gravenhage door de regeringen van België, Frankrijk, Luxemburg en Nederland een overeenkomst aangaan betreffende de oprichting van een Internationaal Octrooibureau.

In het Belgisch Staatsblad van 28 Augustus 1949 (blz 8283-8286) verscheen thans de wet van 25 Mei 1949 waarbij deze overeenkomst is goedgekeurd.

Het getroffen akkoord zal in België geen onmiddellijke wijziging in de verouderde wetgeving ter bescherming van de industriële eigendom ten gevolge hebben; belangrijk is evenwel, dat Nederland zijn bekend vooronderzoeksapparaat ter beschikking stelt van de administratie van ons land. Ten behoeve van de belanghebbenden laten wij hierna de tekst van het goedgekeurde accoord van 6 Juni 1947 volgen.

Artikel 1.

Er wordt opgericht een Internationaal Octrooibureau, dat tot taak heeft aan de Regeringen der aan deze overeenkomst deelnemende Staten met redenen omklede adviezen uit te brengen over de nieuwigheid van uitvindingen, waarvoor bij de onderscheiden nationale diensten van de Industriële Eigendom een octrooiaanvraag is ingediend. Het Internationale Octrooibureau kan aan deze diensten eveneens adviezen uitbrengen over de nieuwigheid van uitvindingen, waarvoor geen octrooiaanvraag is ingediend.

Artikel 2.

Ten einde het Bureau in staat te stellen zijn taak te vervullen, doet de Regering van elk der aan deze overeenkomst deelnemende Staten aan hetzelve in het oorspronkelijke, in gewaarmerkt afschrift, in photocopie of microphotocopie de documenten toekomen, waarover zij op dit gebied beschikt of welke zij zal kunnen aanleggen of verzamelen, in het bijzonder de octrooischriften van verleende octrooien en de bij haar ingediende octrooiaanvragen. Tot het verschaffen van deze gegevens wordt in de kortst mogelijke tijd overgegaan.

Artikel 3.

De werking van het Bureau wordt verzekerd door een Bestuursraad, samengesteld uit leden, die ten getalle van één per Staat worden aangewezen door de Regeringen van de aan deze overeenkomst deelnemende Staten.

De Raad kiest ieder jaar zijn Voorzitter.

Artikel 4.

De Bestuursraad regelt alle aangelegenheden betreffende de algemene werking van het Bureau. Hij wijst met een meerderheid van twee derde de Directeur aan, die onderdaan van een der aan deze overeenkomst deelnemende Staten moet zijn, en bepaalt zijn bevoegdheden. Hij stelt jaarlijks de begroting vast en in voorkomend geval wijzigings- of aanvullingsbegrotingen, zo van inkomsten als uitgaven. Hij controleert de rekeningen van de Directeur en keurt ze goed. Hij stelt het huishoudelijk reglement en het financiële reglement van het Bureau vast.

Artikel 5.

Een afzonderlijke bepaling van het huishoudelijk reglement legt de betrekkingen vast van het Internationale Octrooibureau tot het Internationale Bureau voor de Bescherming van de Industriële Eigendom, gevestigd te Bern.

Het financiële reglement houdt inzonderheid regelen in over de wijze waarop toezicht op de begroting wordt uitgeoefend en over de uitvoering daarvan.

Artikel 6.

Iedere aan deze overeenkomst deelnemende Staat kan in voorkomend geval zijn vertegenwoordiging in de Bestuursraad aan de vertegenwoordiger van een andere deelnemende Staat opdragen. Geen vertegenwoordiger kan echter over meer dan twee stemmen beschikken.

Artikel 7.

De beslissingen van de Bestuursraad worden bij meerderheid van stemmen genomen. Bij staking van stemmen beslist de stem van de voorzitter.

Artikel 8.

Het Bureau is geplaatst onder de hoge bescherming van de Regeringen der aan deze overeenkomst deelnemende Staten en onder de duurzame bescherming van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden.

Het Bureau is gevestigd te 's Gravenhage.

Artikel 9.

De inkomsten van het Bureau bestaan uit :

a. een aanvangsbijdrage en een jaarlijkse bijdrage van iedere aan deze overeenkomst deelnemende Staat. Het bedrag van deze bijdrage wordt vastgesteld op overeenkomstige wijze als bepaald is in artikel 13, lid 8 en 9, van het Unieverdrag van Parijs tot bescherming van de Industriële Eigendom;

b. een vergoeding voor ieder advies, dat op hun verzoek aan de bijzondere diensten van de Industriële Eigendom van iedere Staat wordt uitgebracht. In beginsel worden de adviezen van het Bureau slechts aan deze diensten verstrekt.

De Bestuursraad kan bovendien machtiging geven tot het innen van alle gelden, strekkende tot beloning van de diensten, bewezen aan de bedoelde overheidsinstellingen en, bij wijze van uitzondering, aan particuliere verbanden of aan particulieren.

Artikel 10.

Deze overeenkomst zal worden bekrachtigd. Zij treedt in werking, zodra de bekrachtigingsoorkonden van de vier ondertekenende Staten zijn nedergelegd op het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's Gravenhage.

Artikel 11.

Na het in werking treden van deze overeenkomst kan iedere niet ondertekenende Staat, welke lid is van de Internationale Unie tot bescherming van de Industriële Eigendom, te allen tijde, toetreden.

Deze toetreding zal langs diplomatieke weg ter kennis van de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en door deze ter kennis van alle andere verdragssluitende Staten worden gebracht.

Artikel 12.

De Staten, die deze overeenkomst hebben ondertekend, benevens zij, die later zijn toegetreden, kunnen haar niet opzeggen binnen een termijn van vijf jaar, te rekenen van het tijdstip, waarop zij te hunnen aanzien van kracht werd. De opzegging wordt van kracht één jaar na haar ontvangst door de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden.

Artikel 13.

Indien als gevolg van opzeggingen het aantal aan deze overeenkomst deelnemende Staten mocht dalen beneden vier, zal het Bureau van rechtswege zijn ontbonden en zullen zijn bezittingen vervallen aan de overgebleven deelnemers, in de verhouding van het totaal der door hen als aanvangs- en jaarlijkse bijdragen verrichte stortingen.

Artikel 14.

Deze overeenkomst wordt op gezette tijden aan een herziening onderworpen, ten einde er eventueel wijzigingen in aan te brengen, strekkende om de door het Bureau op het gebied van de Industriële Eigendom bewezen diensten te verbeteren en in voorkomend geval deszelfs arbeidsveld uit te breiden en te verruimen.

Ten blijk van waarvan de hierboven genoemde Gevolmachtigden deze overeenkomst hebben ondertekend en er hun zegels aan hebben gehecht.

Gedaan te 's Gravenhage, den zesden Juni 1947, in vier exemplaren, in het Nederlands en in het Frans, waarvan beide teksten gelijkelijk authentiek zijn.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België, nr 5, 39ste Jaargang.

R. Van Lennep, Het beroepsgeheim. — Wettteksten inzake Binnenscheepvaart.

Nederlands Juristenblad, afl. 31 jaargang 1949, van September 1949.

Jhr Mr C. M. O. Van Nispen tot Sevenaar, Naar een beperkte verwerping van « Befehl ist Befehl »? — Mr J. Smit, De Tuchtrecters voor de Prijzen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie, nr 4104, van 17 September 1949.

H. D. M. Knol, Waardering van aandelen in besloten N.V.'en. — Mr A. G. Lubbers Sr., De photo-copie en de notariële praktijk. — Prof. Mr G. De Grooth, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht. — Mr E. von Saher, Rechtspraak in de Verenigde Staten, Door de Duitsers gestolen effecten.

Advocatenblad, Jaargang 29, nr 7 van 15 September 1949.

Mr A. E. J. Nijsingh, Toevoegingen in strafzaken. — Mr J. M. Polak, Beroepsfouten van de griffier. — Mr J. Z. M. Leistikow, XIde congres van de Union Internationale des Avocats. — Mr D. Giltay Veth, Algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten. — Mr J. Van de Velde-Winant, Verslag over het voor-ontwerp van wet betreffende het uitoefenen van het beroep van advocaat. — Mr J. W. Basten, Referendum. — Mr D. Huurman, Een gulden tachtig cents. — Mr C. W. Dubbink, Enkele cijfers.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique, 8me et 9me livraison.

Warlomont René, Le contrôle juridictionnel de la légalité des arrêtés et règlements en France et en Belgique.

Journal des Tribunaux, nr 3819 van 18 September 1949.

Montigny Cl., Les deux avocats de Marie-Antoinette: Chauveau-Lagarde et Tronson-Ducoudray. — Jurisprudence.

Revue pratique du Notariat belge, nr 2319, août 1949.

Delanney Henri, Circonscriptions cantonales et nombre des études notariales. — Revue de la jurisprudence belge.